

Classes de renda i base liquidable

Ana María Delgado García
Rafael Oliver Cuello

PID_00196578

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Índex

Introducció	5
Objectius	6
1. Classes de renda	7
1.1. Renda general	8
1.2. Renda de l'estalvi	9
2. Integració i compensació de rendes	12
2.1. Integració i compensació de rendes a la base imposable general	12
2.2. Integració i compensació de rendes a la base imposable de l'estalvi	13
3. Base liquidable	16
3.1. Base liquidable general i de l'estalvi	16
3.2. Reduccions per atenció a situacions de dependència i envelliment	18
3.2.1. Reduccions per aportacions i contribucions a sistemes de previsió social	18
3.2.2. Reduccions per aportacions i contribucions a sistemes de previsió social constituïts a favor de persones amb discapacitat	32
3.2.3. Reduccions per aportacions a patrimonis protegits de les persones amb discapacitat	36
3.3. Reducció per pensions compensatòries	39
3.4. Reducció per quotes d'afiliació i altres aportacions a partits polítics	40
Activitats	41
Exercicis d'autoavaluació	41
Solucionari	43

Introducció

En aquest tercer mòdul de l'assignatura de l'impost sobre la renda de les persones físiques s'aborda la delimitació de les classes de renda i de la base liquidable. En un primer moment, s'estudia el contingut tant de la renda general com de la de l'estalvi. I, a continuació, s'analitzen les normes que regulen el règim d'integració i compensació de rendes, tant a la base imposable general com a la base imposable de l'estalvi.

També s'examina en aquest mòdul el mecanisme de determinació de la base liquidable general i de l'estalvi. Es dedica una consideració especial, per la importància cabdal que ha adquirit en els últims temps, al règim tributari de les reduccions per atenció a situacions de dependència i envelliment: reduccions per aportacions i contribucions a sistemes de previsió social, per aportacions i contribucions a sistemes de previsió social constituïts a favor de persones amb discapacitat i per aportacions a patrimonis protegits de les persones amb discapacitat. Finalment, s'analitza la regulació de les reduccions per pensions compensatòries i per quotes d'afiliació i altres aportacions a partits polítics.

Objectius

Els principals objectius que l'estudiant ha d'aconseguir mitjançant l'estudi d'aquesta matèria són els següents:

- 1.** Identificar la renda general i la de l'estalvi a l'efecte de calcular l'impost i saber assignar a cadascuna d'aquestes rendes els diferents tipus de rendiments, guanys i pèrdues patrimonials.
- 2.** Conèixer com opera el sistema d'integració i compensació de rendes, tant a la base imposable general com a la de l'estalvi.
- 3.** Entendre el mecanisme de determinació de la base liquidable general i de l'estalvi i saber aplicar les reduccions sobre la base imposable.
- 4.** Comprendre el contingut i les característiques de les reduccions per atenció a situacions de dependència i envelliment.
- 5.** Assimilar el funcionament i l'aplicació de les reduccions per pensions compensatòries i per quotes d'afiliació a partits polítics.

1. Classes de renda

Una de les principals novetats introduïdes per la Llei 35/2006 consisteix en la classificació de la renda, a l'efecte de calcular l'impost, en **renda general i renda de l'estalvi**. En la regulació anterior es diferenciava entre part general de la renda i part especial. A més, algunes de les rendes que ara formen part de la renda de l'estalvi abans es qualificaven com a part general de la renda¹.

⁽¹⁾Article 44 LIRPF.

En efecte, com ja indica l'article 6.3 LIRPF, la renda es qualifica i quantifica segons l'origen que té, i es diferencia, a aquests efectes, entre rendiments nets i guanys i pèrdues de patrimoni, i, d'altra banda, integrant i compensant les rendes en funció de l'origen i la qualificació que té, en renda general i renda de l'estalvi. En aquest sentit, l'article 1 LIRPF indica que l'impost grava la renda de les persones físiques "d'acord amb la seva naturalesa i les seves circumstàncies personals i familiars", cosa que origina una base imposable general i una base imposable de l'estalvi (art. 47.2 LIRPF).

Aquesta configuració dual de l'impost es justifica en el preàmbul de la LIRPF: per "raons d'equitat i creixement, s'atorga un tractament neutral a les rendes derivades de l'estalvi, eliminant les diferències no justificades que existeixen actualment entre els diferents instruments en els quals es materialitza. Amb això, alhora que se simplifica l'elecció dels inversors, s'incrementa la neutralitat fiscal dels diferents productes i s'afavoreix la productivitat i competitivitat amb la millora la posició del nostre país en un entorn internacional de lliure circulació de capitals i de forta competència".

Les **conseqüències** d'aquesta classificació de la renda en general i de l'estalvi van més enllà de la qualificació diferent de totes dues i s'estenen a la integració i a la compensació de les rendes una vegada classificades en un tipus de renda o un altre; i també a l'existència de tipus de gravamen diferents: en el cas de la renda general s'aplica l'escala (general i autonòmica) de l'impost, cada vegada menys progressiva per la reducció contínua de trams i de tipus, mentre que a la renda de l'estalvi s'apliquen uns tipus del 19% o el 21% (si la base és igual o inferior a 6.000 euros o superior a aquest import, respectivament), que són inferiors al mínim de l'escala general i autonòmica.

D'altra banda, s'ha d'assenyalar que tots dos tipus de bases imposables estan incomunicades entre si (general i de l'estalvi).

Hi ha altres efectes derivats de la configuració dual de l'impost, que són, en primer lloc, la desaparició de la reducció del 40% per a les rendes del capital mobiliari irregulars i, en segon lloc, la desaparició de la deducció per doble imposició de dividendes, que perd sentit, a més, per la reducció dels tipus de gravamen en l'impost de societats.

1.1. Renda general

La **renda general** està formada pels rendiments i els guanys i pèrdues patrimonials que no tinguin la consideració de renda de l'estalvi, i també les imputacions de rendes (rendes immobiliàries, transparència fiscal internacional, cessió de drets d'imatge i d'institucions d'inversió col·lectiva en paradisos fiscals²).

⁽²⁾Article 45 LIRPF.

Per tant, segons l'article 45 LIRPF, tres categories de rendes formen part de la renda general: rendiments, guanys i pèrdues patrimonials i les imputacions de renda. Dins d'aquestes categories, les dues primeres (rendiments i guanys i pèrdues patrimonials) es defineixen com a integrants de la renda general per exclusió de les altres que, dins de la mateixa categoria, tenen la consideració de renda de l'estalvi.

D'aquesta manera, es pot concloure que formen part de la renda general:

a) Els rendiments següents:

- Rendiments del treball.
- Rendiments del capital immobiliari.
- Rendiments del capital mobiliari de l'article 25.4 LIRPF:
 - Els procedents de la propietat intel·lectual quan el contribuent no sigui l'autor i els procedents de la propietat industrial que no sigui afecta a activitats econòmiques dutes a terme pel contribuent.
 - Els procedents de la prestació d'assistència tècnica, tret que aquesta prestació tingui lloc en l'àmbit d'una activitat econòmica.
 - Els procedents de l'arrendament de béns mobles, negocis o mines, i també els procedents del subarrendament percebuts pel subarrendador, que no constitueixin activitats econòmiques.
 - Els procedents de la cessió del dret a l'explotació de la imatge o del consentiment o autorització per a utilitzar-la, tret que aquesta cessió tingui lloc en l'àmbit d'una activitat econòmica.
 - Determinats rendiments del capital mobiliari obtinguts per la cessió a tercers de capitals propis procedents d'entitats vinculades amb el contribuent.

Fins al 31 de desembre de 2008, aquests rendiments s'integraven íntegrament en la renda general. No obstant això, a partir de l'1 de gener de 2009 (DF 7a. de la Llei 11/2009, de 26 d'octubre), solament s'integra en la renda general la part d'aquests rendiments que correspongui a l'excés de l'import dels capitals propis cedits a una entitat vinculada

respecte al resultat de multiplicar per tres els fons propis, en la part que correspongui a la participació del contribuïent en aquesta entitat.

A aquest efecte, es té en consideració l'import dels fons propis de l'entitat vinculada reflectit en el balanç corresponent a l'últim exercici tancat abans de la data de meritació de l'impost i el percentatge de participació del contribuïent existent en aquesta data. Quan la vinculació no es defineixi segons la relació entre els socis o partícips i l'entitat, el percentatge de participació que s'ha de considerar és el 5%.

No obstant això, el reglament de l'impost estableix que s'entén que no procedeixen d'entitats vinculades amb el contribuïent els rendiments del capital mobiliari obtinguts per la cessió a tercers de capitals propis que siguin satisfets per l'Institut de Crèdit Oficial, els bancs, les caixes d'estalvis, la Confederació Espanyola de Caixes d'Estalvis, les cooperatives de crèdit, els establiments financers de crèdit o les entitats de diners electrònics, quan no difereixin dels que haurien estat oferts a altres col·lectius de característiques similars a les de les persones que es considerin vinculades amb l'entitat pagadora (DA 7a. RIRPF).

- Rendiments d'activitats econòmiques.

b) Les imputacions de rendes següents:

- Immobiliàries.
- Entitats en règim d'atribució de rendes.
- Règim de transparència fiscal internacional.
- Cessió de drets d'imatge.
- Institucions d'inversió col·lectiva constituïdes en paradisos fiscals.

c) Guanys patrimonials que no derivin de la transmissió d'elements patrimonials, independentment del període de generació que tinguin. A partir de l'1 de gener de 2013, també els derivats de transmissió quan el període de generació sigui menor o igual a un any.

1.2. Renda de l'estalvi

La **renda de l'estalvi** està formada per determinats rendiments del capital mobiliari (per la participació en fons propis de qualsevol tipus d'entitat; per la cessió de capitals, excepte a entitats vinculades amb el contribuïent a partir de determinats límits, i per les operacions de capitalització i de contractes d'assegurança de vida o invalidesa), i també pels guanys i pèrdues patrimonials posats de manifest en ocasió de la transmissió d'elements patrimonials, amb independència del període de permanència³. A partir de l'1 de gener de 2013, solament s'integren els guanys i pèrdues derivats de transmissions d'elements patrimonials amb període de generació superior a 1 any.

⁽³⁾Article 46 LIRPF.

Per tant, podem concloure que constitueix la renda de l'estalvi:

a) Els rendiments del capital mobiliari següents:

- Els obtinguts per la participació en els fons propis de qualsevol tipus d'entitat, incloent-hi en aquesta categoria els diferents rendiments di-

neraris i en espècie que recull l'article 25.1 LIRPF (dividends, primes d'assistència a juntes, participacions en beneficis, etc.).

- Els obtinguts per la cessió a tercers de capitals propis, dins dels quals s'inclouen tots els que recull l'article 25.2 LIRPF (procedents d'instruments de gir, contraprestació derivada de comptes en institucions financeres, derivats d'operacions de cessió temporal d'actius financers, etc.).

Aquí cal incloure determinats rendiments del capital mobiliari obtinguts per la cessió a tercers de capitals propis procedents d'entitats vinculades amb el contribuïent. Concretament, la part d'aquests rendiments que no excedeixi de l'import dels capitals propis cedits a l'entitat vinculada respecte al resultat de multiplicar per tres els fons propis, en la part que correspongui a la participació del contribuïent en aquesta entitat.

Com ja s'ha comentat, es té en consideració l'import dels fons propis de l'entitat vinculada reflectit en el balanç corresponent a l'últim exercici tancat abans de la data de meritació de l'impost i el percentatge de participació del contribuïent existent en aquesta data. Quan la vinculació no es defineixi en funció de la relació entre els socis o partícips i l'entitat, el percentatge de participació que es considera és el 5%.

A més, cal tenir en compte que s'entén que no procedeixen d'entitats vinculades amb el contribuïent els rendiments del capital mobiliari obtinguts per la cessió a tercers de capitals propis que siguin satisfets per l'Institut de Crèdit Oficial, els bancs, les caixes d'estalvi, la Confederació Espanyola de Caixes d'Estalvi, les cooperatives de crèdit, els establiments financers de crèdit o les entitats de diners electrònics, quan no difereixin dels que haurien estat oferts a altres col·lectius de característiques similars a les de les persones que es considerin vinculades amb l'entitat pagadora.

- Els procedents d'operacions de capitalització i de contractes d'assegurança de vida o invalidesa (excepte quan hagin de tributar com a rendiments del treball) i de rendes derivades de la imposició de capitals (rendes immediates o diferides, vitalícies o temporals).

En relació amb les operacions de capitalització i de contractes d'assegurança de vida o invalidesa, no formen part de la renda de l'estalvi, sinó de la renda general, els rendiments següents que tenen la consideració de rendiments del treball (art. 17.2 LIRPF):

- Les prestacions percebudes pels beneficiaris de plans de pensions.
- Les prestacions percebudes pels beneficiaris de contractes d'assegurances concertats amb mutualitats de previsió social, les aportacions de les quals hagin estat, almenys en part, despesa deduïble per a la determinació del rendiment net d'activitats econòmiques, o objecte de reducció a la base imposable de l'impost. Per contra, si la prestació la percep el mutualista mateix (per les contingències de jubilació, invalidesa o dependència) i les aportacions no van ser ni despesa d'activitats econòmiques ni van reduir la base imposable (ni en cap mesura ni en cap exercici en què van ser fetes), les prestacions rebudes tenen la consideració de rendiment del capital mobiliari i formaran part de la renda de l'estalvi.
- Les prestacions percebudes pels beneficiaris dels plans de previsió social empresarial.
- Les prestacions per jubilació i invalidesa percebudes pels beneficiaris de contractes d'assegurança col·lectiva que instrumentin els compromisos per pensions assumits per les empreses, en els termes que preveu la DA 1a. del Text refós de la Llei de regulació dels plans i fons de pensions (TRLRFP).
- Les prestacions percebudes pels beneficiaris dels plans de previsió assegurats.
- Les prestacions percebudes pels beneficiaris de les assegurances de dependència.

b) Els guanys i pèrdues patrimonials que es posin de manifest en ocasió de transmissions d'elements patrimonials, independentment del període de generació que tinguin. A partir de l'1 de gener de 2013, solament s'integren els guanys i pèrdues derivats de transmissions d'elements patrimonials amb període de generació superior a 1 any.

Exemple

El Sr. Vázquez obté les rendes següents en l'exercici de 2013:

- Rendiments nets del treball.
- Rendiments nets del capital mobiliari procedents d'actius financers.
- Premi d'una motocicleta obtingut en un programa de televisió.
- Imputació de rendes immobiliàries.
- Subvenció pública per a adquirir un habitatge.
- Guany patrimonial derivat de la transmissió d'un immoble adquirit fa tres anys.
- Guany patrimonial derivat de la transmissió d'accions adquirides en el propi exercici.

Les rendes que formen part de la renda general són les següents:

- Rendiments nets del treball.
- Premi d'una motocicleta obtingut en un programa de televisió.
- Imputació de rendes immobiliàries.
- Subvenció pública per a adquirir un habitatge.
- Guany patrimonial derivat de la transmissió d'accions adquirides en el propi exercici.

Les rendes que formen part de la renda de l'estalvi són les següents:

- Rendiments nets del capital mobiliari procedents d'actius financers.
- Guany patrimonial derivat de la transmissió d'un immoble adquirit fa tres anys.

2. Integració i compensació de rendes

A l'efecte de calcular la base imposable de l'IRPF, les quanties positives o negatives de les rendes del contribuent s'integren i compensen en els termes dels articles 48 i 49 LIRPF⁴.

⁽⁴⁾Article 47.1 LIRPF.

2.1. Integració i compensació de rendes a la base imposable general

La **base imposable general** es forma a partir de dos components:

El primer, integrant i compensant entre ells sense limitacions en cada període impositiu els rendiments i les imputacions de renda (rendes immobiliàries, transparència fiscal internacional, drets d'imatge i institucions d'inversió col·lectiva en paradisos fiscals).

I el segon, compensant i integrant exclusivament entre ells en cada període impositiu els guanys i pèrdues patrimonials que no derivin de la transmissió d'elements patrimonials, amb independència del període de permanència que tinguin. A partir de l'1 de gener de 2013, també els derivats de transmissió quan el període de generació sigui menor o igual a un any.

Si el resultat d'aquesta segona operació és negatiu, s'ha de compensar, en primer lloc, amb el saldo positiu dels rendiments i de les rendes imputades obtingut en el mateix període impositiu, fins al 25% d'aquest saldo. A partir de l'1 de gener de 2013, aquest percentatge passa a ser del 10%.

En segon lloc, si després de la compensació el saldo és negatiu, l'import es pot compensar durant els quatre anys següents, primer amb guanys patrimonials generats en menys d'un any i, si escau, amb rendiments i rendes imputades, sempre amb el límit del 25% (10% a partir de l'1 de gener de 2013) de l'import en cada exercici. En cap cas no es pot fer aquesta compensació fora del termini de quatre anys mitjançant l'acumulació en pèrdues patrimonials d'exercicis posteriors.

Per tant, les operacions d'integració i compensació de rendes en cadascun dels components de la part general poden determinar tant un saldo positiu com negatiu, i són possibles les combinacions següents:

- Saldo resultant de la integració i compensació de rendes del primer component (rendiments i imputacions de rendes) positiu, i saldo resultant de la integració i compensació de rendes del segon component (determinats guanys i pèrdues patrimonials) positiu; tots dos saldos positius se sumen per a determinar la base imposable general.
- Saldo del primer component negatiu i saldo del segon component positiu; es compensen entre ells tots dos saldos i, tant si el resultat d'aquesta compensació és positiu

Lectura recomanada

En relació amb la integració i compensació de rendes a la base imposable general, podeu llegir l'article 48 LIRPF.

com si és negatiu, s'integra amb el signe corresponent a la part general de la renda del període impositiu.

- Saldo del primer component negatiu i saldo del segon component negatiu; únicament s'integra a la base imposable general el saldo negatiu del primer component. Quant al saldo negatiu del segon component, no s'integra a la renda del propi període impositiu, sinó que es pot compensar en els quatre anys següents.
- Saldo del primer component positiu i saldo del segon component negatiu; el saldo negatiu del segon component es compensa amb el saldo positiu del primer component, si bé amb el límit màxim del 25% (10% a partir de l'1 de gener de 2013) d'aquest últim. Si, com a conseqüència de l'aplicació del límit esmentat, no es pot integrar en aquest exercici la totalitat del saldo negatiu del segon component, l'excés no integrat es compensa en els quatre anys següents.

Exemple

La Sra. Martínez obté en el període impositiu de 2012 les rendes següents: rendiments nets del treball, 11.000 euros; rendiments nets del capital immobiliari, 3.000 euros; i pèrdua patrimonial no derivada de la transmissió d'un element patrimonial, 4.000 euros.

El saldo del primer component de la renda del període ascendeix a 14.000 euros (11.000 + 3.000), mentre que el saldo del segon component és de -4.000 euros.

El límit del saldo negatiu del segon component que es pot compensar amb el saldo positiu del primer component és del 25% sobre 14.000 euros, és a dir, 3.500 euros, inferior al saldo negatiu resultant del segon component, per la qual cosa s'aplica el límit esmentat.

Per tant, el saldo del primer component és de 14.000 euros, el saldo del segon component integrable a la part general és de -3.500 euros i, per tant, la part general de la renda del període impositiu és de 10.500 euros.

El saldo negatiu del segon component no compensat en aquest exercici per aplicació del límit ($4.000 - 3.500 = 500$ euros) es compensa en els quatre anys següents.

Règim transitori de compensació de les pèrdues patrimonials de 2009 a 2012

D'acord amb la DT 7a., apartats 5 i 6 LIRPF (introduïts per la Llei 16/2012, de 27 de desembre), les pèrdues derivades de transmissions, qualsevol que en fos el període de generació, que s'integraven en la base imposable de l'estalvi, només es compensaran amb el saldo positiu dels guanys i pèrdues amb període de generació superior a un any.

Les pèrdues no derivades de transmissions, que s'integraven a la base imposable general, es compensaran amb el saldo positiu dels guanys i pèrdues amb període de generació igual o inferior a un any i no derivades de transmissions. Per a aquestes pèrdues pendents de compensar es manté el límit del 25%.

2.2. Integració i compensació de rendes a la base imposable de l'estalvi

La **base imposable de l'estalvi** està formada pel saldo positiu de sumar els saldos següents.

En primer lloc, el saldo positiu resultant d'integrar i compensar, exclusivament entre ells, els rendiments següents del capital mobiliari: per la participació en fons propis de qualsevol tipus d'entitat; per la cessió de capitals, excepte a entitats vinculades amb el contribuent, i per les operacions de capitalització i de contractes d'assegurança de vida o invalidesa.

Si el resultat és negatiu, l'import solament es pot compensar amb el positiu posat de manifest durant els quatre anys següents.

I, en segon lloc, el saldo positiu resultant d'integrar i compensar, exclusivament entre ells, els guanys i pèrdues patrimonials posats de manifest en ocasió de la transmissió d'elements patrimonials, amb independència del període de permanència. A partir de l'1 de gener de 2013, exclusivament els guanys i pèrdues derivats de transmissions d'elements patrimonials amb període de generació superior a 1 any.

Si el resultat és negatiu, l'import solament es pot compensar amb el positiu posat de manifest durant els quatre anys següents.

La impossibilitat de compensar els eventuais saldos negatius o pèrdues patrimonials amb altres tipus de rendes està completament justificada, atès que el tipus de gravamen aplicable a les rendes que componen la base imposable de l'estalvi és un tipus proporcional diferent del que s'aplica a les rendes que integren la base imposable general.

Les rendes que formen la base imposable de l'estalvi del període impositiu s'integren i compensen exclusivament entre elles, com ja s'ha assenyalat. Com a conseqüència de les operacions d'integració i compensació pot resultar:

- Saldo positiu, que constitueix la base imposable de l'estalvi.
- Saldo negatiu, que solament es pot compensar en els termes descrits en els quatre anys següents.

Exemple

El Sr. Pérez obté en l'exercici de 2013 les següents rendes: un guany patrimonial procedent de la transmissió d'un bé i generat en dos anys, 4.000 euros; un guany patrimonial procedent de la transmissió d'un altre bé i generat en vint mesos, 7.000 euros; i una pèrdua patrimonial procedent de la transmissió d'un altre bé i generat en sis anys, 12.000 euros.

La determinació de la base imposable de l'estalvi d'aquest període impositiu ascendeix a -1.000 euros (4.000 + 7.000 - 12.000).

Atès que el saldo és negatiu, no s'integra a la base imposable de l'estalvi, però es pot compensar amb el saldo positiu de guanys i pèrdues de la mateixa naturalesa que es posi de manifest en els quatre anys següents.

Per tant, la base imposable de l'estalvi corresponent a la declaració del Sr. Pérez és de 0 euros.

Compensació

La compensació, segons l'article 49.2 LIRPF, s'ha de fer per la quantitat màxima que permeti cadascun dels exercicis següents, sense que es pugui practicar després d'aquest termini mitjançant l'acumulació en rendes negatives d'exercicis posteriors.

Finalment, hem d'indicar que la LIRPF estableix un règim transitori per als rendiments irregulars negatius, les disminucions patrimonials netes i les bases liquidables regulars negatives procedents dels períodes impositius compresos entre 1994 i 1998⁵.

⁽⁵⁾DT 7a. LIRPF.

3. Base liquidable

La **base liquidable** és el resultat de practicar a la base imposable les reduccions establertes legalment; en aquest cas, en la LIRPF⁶.

⁽⁶⁾Articles 54 LGT i 50 LIRPF.

Com ja s'ha vist, en l'IRPF es diferencia una base imposable general i una altra de l'estalvi.

L'aplicació de les reduccions establertes legalment sobre aquestes bases dóna lloc a dues bases liquidables diferenciades, a les quals s'apliquen tipus de gravamen igualment diferents, és a dir:

- Una base liquidable general, que pot ser positiva o negativa.
- Una base liquidable de l'estalvi que, si escau, solament pot ser positiva.

3.1. Base liquidable general i de l'estalvi

Després de quantificar la base imposable general i de l'estalvi, la LIRPF manté la diferenciació entre totes dues a l'efecte de determinar la base liquidable.

En principi, sobre la base imposable general s'apliquen les reduccions previstes en la LIRPF, en els articles 51, 53, 54, 55, 61 bis i disposició addicional onzena, sense que la puguin convertir en negativa.

Sota la vigència de la legislació anterior, fins a l'any 2002 no es preveia aplicar reduccions a la part especial de la base imposable i aquesta coincidia sempre amb la base liquidable especial, si bé des de l'any 2003 es va preveure que el romanent de l'import de les reduccions previstes, que no hagués pogut ser minorat de la part general de la base imposable perquè la seva quantia era insuficient, es reduïa de la part especial de la base imposable fins a esgotar-ne l'import.

D'altra banda, fins al 2001, les reduccions podien fer negativa la base liquidable general, o més negativa si ja ho era prèviament la base imposable general. El 2002 aquesta possibilitat va quedar circumscrita a les reduccions per pensions compensatòries i anualitats per aliments, per aportacions a plans de pensions i mutualitats de previsió social a favor de minusvàlids i per aportacions a mutualitats de previsió social d'esportistes professionals i d'alt nivell.

En aquest sentit, cal tenir en compte que, des de l'1 de gener de 2003, quan la base imposable general era negativa o zero, solament calia plantejar-se l'aplicació de l'última reducció esmentada, a favor d'esportistes professionals i d'alt nivell. Aquesta reducció especial, a més, solament estava previst que es pogués fer a la part general de la base imposable, de manera que, juntament amb el fet que podia fer negativa la base liquidable general, no es podia plantejar d'aplicar-la a la part especial de la base imposable.

Una cosa diferent era el tractament de les aportacions fetes a aquesta mutualitat d'esportistes professionals, fetes una vegada s'havia perdut la consideració d'esportista

professional o d'alt nivell, ja que segueien el règim general dels altres sistemes de previsió social i per a aquestes aportacions s'obria també la possibilitat, des de l'1 de gener de 2003, d'aplicar-les a la base imposable especial.

La **base liquidable general** és el resultat d'aplicar a la base imposable general les reduccions per aportacions i contribucions a sistemes de previsió social constituïts a favor de persones amb discapacitat, aportacions a patrimonis protegits de les persones amb discapacitat, pensions compensatòries, quotes i aportacions a partits polítics i mutualitats de previsió social d'esportistes professionals, sense que pugui resultar negativa com a conseqüència d'aquesta disminució⁷.

⁽⁷⁾Articles 51, 53, 54, 55, 61 bis i disposició addicional onzena LIRPF.

Quant a la reducció per aportacions a la mutualitat de previsió social d'esportistes professionals (disposició addicional onzena LIRPF), convé recordar que es tracta de les aportacions a la mutualitat d'esportistes professionals fetes mentre el mutualista té la consideració d'esportista professional o d'alt nivell, ja que, com s'ha comentat ja, les fetes després segueixen el règim general de les aportacions als altres sistemes de previsió social. Les aportacions que no hagin pogut ser objecte de reducció, per insuficiència de base imposable, es poden reduir en els cinc exercicis següents (disposició addicional 11.5.b LIRPF).

Segons si la base liquidable general de l'exercici és positiva o negativa, es produeixen les conseqüències següents, d'acord amb el que preveu l'article 50.3 LIRPF:

- Si la base liquidable general és positiva, s'aplica, si escau, la compensació de bases liquidables generals negatives dels quatre anys anteriors, fins al límit de la base positiva, i s'obté la base liquidable general sotmesa a gravamen.
- Si la base liquidable general és negativa, l'import es pot compensar amb bases liquidables generals positives obtingudes en els quatre anys següents, i s'ha de fer la compensació en la quantia màxima que permeti cadascun dels exercicis següents i sense que es pugui practicar fora del termini de quatre anys, mitjançant l'acumulació en bases liquidables generals negatives d'anys posteriors.

La **base liquidable de l'estalvi** és el resultat de disminuir la base imposable de l'estalvi amb el romanent, si n'hi ha, de la reducció per pensions compensatòries i quotes i aportacions a partits polítics, sense que pugui resultar negativa com a conseqüència d'aquesta disminució⁸.

⁽⁸⁾Article 50.2 LIRPF.

La base imposable de l'estalvi, com ja s'ha vist, solament pot resultar positiva o zero i, com a conseqüència d'això, també resulta així la base liquidable de l'estalvi, ja que l'aplicació a aquesta última base del romanent de les reduccions no aplicades a la base imposable general no pot fer negativa la base liquidable de l'estalvi.

Com que la base liquidable de l'estalvi sempre ha de ser de signe positiu, tan sols pel que fa a la base liquidable general, que pot ser positiva o negativa, es pot plantejar la possibilitat de traslladar les pèrdues a exercicis successius amb la finalitat de compensar-les amb bases liquidables generals positives.

La compensació referida es pot fer amb les bases liquidables generals positives dels quatre anys següents, sempre per l'import màxim que sigui possible en cadascun d'aquests anys i sense que es pugui practicar després d'aquest termini per mitjà de l'acumulació en bases liquidables generals negatives d'anys posteriors. Així, davant la possibilitat que el contribuïent distribueixi discrecionalment les pèrdues que ha tingut en el termini màxim de compensació (com determinava la normativa anterior del tribut), la LIRPF vigent obliga a compensar l'import màxim que sigui possible en cada exercici.

3.2. Reduccions per atenció a situacions de dependència i envelliment

D'acord amb el que preveuen els articles 51, 53 i 54 LIRPF, es poden practicar les reduccions següents sobre la base imposable general. Moltes de les reduccions previstes en la legislació anterior a la Llei 35/2006 han passat a convertir-se en reduccions del rendiment net del treball o s'han integrat als mínims personal i familiar.

3.2.1. Reduccions per aportacions i contribucions a sistemes de previsió social

Les reduccions per aportacions i contribucions a **sistemes de previsió social** estan previstes en els apartats 1 a 5 de l'article 51 LIRPF i, en particular, poden ser de cinc tipus: a) aportacions i contribucions a plans de pensions, b) aportacions i contribucions a mutualitats de previsió social, c) primes satisfetes a plans de previsió assegurats, d) aportacions a plans de previsió social empresarial i e) primes satisfetes a assegurances privades que cobreixin exclusivament el risc de dependència.

Lectura recomanada

En relació amb la compensació de les bases generals negatives, podeu llegir l'article 50.3 LIRPF.

Lectura recomanada

R. Oliver Cuello (2010). "Reducciones por atención a situaciones de dependencia y envejecimiento". A: A. M. Delgado; R. Oliver i altres (coord.). *La reforma del Impuesto sobre la Renta de las Personas Físicas*. Barcelona: Bosch.

Un dels aspectes fonamentals de la reforma de l'IRPF operada per la Llei 35/2006 consisteix a reduir els beneficis fiscals dels quals han gaudit els sistemes de previsió social i discriminar els productes de veritable rerefons previsionsal davant dels quals són simples alternatives de col·locació de l'estalvi a llarg termini, que s'han beneficiat d'una especial rendibilitat financerofiscal sense gaire fonament, ja que estan desvinculats totalment de la finalitat de previsió social i beneficien especialment les rendes molt altes.

Lectura recomanada

J. Badás Cerezo; J. A. Marco Sanjuán (2006). *La nueva Ley del IRPF. Estrategias ante la reforma del impuesto*. Valladolid: Lex Nova.

Tal com comenten Badás i Marco, la posada en pràctica de la nova filosofia requeria reorientar els incentius cap als instruments les percepcions dels quals es reben de manera periòdica i serveixen realment per a proporcionar uns ingressos complementaris de les pensions públiques. A més, calia reduir els límits de les aportacions, que s'havien elevat de manera desproporcionada en els últims anys i beneficiaven rendes molt elevades i de qualsevol procedència, no solament les salarials, amb objectius aliens a la previsió social.

Fins al 31 de desembre de 2006, s'acumulaven les aportacions fetes tant per l'empresa com per l'empleat a les diferents fórmules de previsió social, de manera que la suma de tots dos imports podia reduir la base imposable de l'impost fins a un import màxim de 16.000 euros anuals per a contribuents de menys de 52 anys (8.000 euros per l'empresa i 8.000 euros més per l'empleat), i fins a 48.500 euros anuals per a contribuents amb 65 anys d'edat (24.250 euros per l'empresa i 24.250 euros pel treballador).

La vigent Llei 35/2006 elimina aquesta possibilitat i estableix un únic límit màxim de reducció en el qual, a partir de l'1 de gener de 2007, s'inclouen totes les aportacions que es fan durant l'any als diferents sistemes de previsió social, amb independència que aquestes aportacions les faci l'empresa o el treballador. No obstant això, a partir de l'1 de gener de 2013 es reintrodueix una nova separació en funció dels aportants, ja que hi haurà un límit específic de 5.000 euros anuals en les assegurances col·lectives de dependència.

El primer límit establert per la normativa actual és constituït per l'article 51.6 LIRPF, que determina que les aportacions anuals màximes fetes al conjunt dels sistemes de previsió social previstos en els apartats 1 a 5 de l'article 51 LIRPF, que poden donar dret a reduir la base imposable general, incloent-hi les imputades pels promotors, no pot excedir de les quantitats previstes en l'article 5.3 del Reial decret legislatiu 1/2002, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el Text refós de la llei de regulació dels plans i fons de pensions (TRLRPF). Aquestes quantitats són de 10.000 euros anuals per al total de les aportacions i de les contribucions empresarials, excepte en el cas de contribuents de més de 50 anys, per als quals la quantia és de 12.500 euros anuals. Des de l'1 de gener de 2013, a més, 5.000 euros anuals per a les primes a assegurances col·lectives de dependència satisfetes per l'empresa.

Així mateix, cal tenir en compte que la disposició addicional setzena de la LIRPF imposa un altre límit financer per a les aportacions i contribucions als sistemes de previsió social en règim general (els previstos en els apartats 1 a 5 de l'article 51 LIRPF, en la disposició addicional novena de la LIRPF i en l'apartat segon de la disposició addicional onzena de la LIRPF), que coincideix amb el límit màxim conjunt de reducció de la base imposable general previst en l'article 52.1.b LIRPF, és a dir, 10.000 euros anuals, excepte per als contribuents de més de 50 anys, per als quals la quantia és de 12.500 euros anuals. Des de l'1 de gener de 2013, s'incrementarà aquest límit, per a assegurances col·lectives de dependència contractades per empreses per a cobrir compromisos per pensions, en un import addicional de 5.000 euros anuals.

Efectivament, les reduccions previstes en els apartats 1 a 5 de l'article 51 LIRPF, incloent-hi les imputades pels promotors, tenen un límit conjunt, que és la quantia⁹ més baixa de les següents:

⁽⁹⁾Article 52.1 LIRPF.

a) El 30% de la suma dels rendiments nets del treball i d'activitats econòmiques percebuts individualment en l'exercici (percentatge que s'eleva al 50% per als contribuents de més de 50 anys).

b) 10.000 euros anuals (quantia que s'incrementa en 2.500 euros addicionals quan els contribuents siguin més grans de 50 anys). A partir de l'1 de gener de 2013, a més, 5.000 euros anuals per a les primes a assegurances col·lectives de dependència satisfetes per l'empresa.

Com explica clarament Alonso, la coincidència entre el límit financer i el límit de reducció de la base imposable de l'IRPF és lògica, ja que l'esquema previst per a la tributació dels sistemes privats de previsió social al nostre país es basa en l'absència de gravamen de les aportacions i dels rendiments derivats de la seva inversió, i en la tributació íntegra de les prestacions, l'import de les quals depèn del volum d'aportacions fetes i dels rendiments derivats de la seva inversió. Es pretén diferir el gravamen en l'IRPF fins a la percepció de les prestacions per a fomentar el desenvolupament dels sistemes privats de previsió social. Per a aconseguir l'absència de tributació de les aportacions, han de coincidir el límit financer conjunt de les aportacions anuals de previsió social i el límit màxim conjunt de la reducció a la base imposable de l'IRPF per les aportacions a aquests sistemes privats de previsió social, ja que si no es produeix aquesta coincidència, una part de les aportacions fetes estaria sotmesa a tributació.

Quant a la reducció substancial del límit financer anual i del límit conjunt a la reducció de la base imposable general de l'IRPF per les aportacions a sistemes privats de previsió social, operada per la Llei 35/2006 i a la qual ja hem fet referència anteriorment com una de les principals novetats d'aquesta norma, aquesta mesura desincentiva l'estalvi a llarg termini de les capes socials més riques, i fa predominar en l'incentiu fiscal la finalitat de previsió social sobre la de foment de l'estalvi a llarg termini. En aquest sentit, és clarificador el preàmbul de la LIRPF, quan assenyala que "l'experiència dels últims anys demostra que la mitjana d'aportació no ha superat els 2.000 euros, si bé s'han incentivat de manera desproporcionada, i al marge dels objectius de la previsió social, aportacions molt elevades per a determinats contribuents amb una capacitat econòmica elevada".

En aquest sentit, no sembla raonable que, si la mitjana de les aportacions anuals està en 2.000 euros, es permeti reduir la base imposable de l'IRPF fins a 16.000 euros anuals, per als més grans de 52 anys, i 2.500 euros anuals més per cada any per als qui en tenen més de 52 anys fins a arribar a 48.500 euros anuals, és a dir, des de 8 vegades la mitjana d'aportació fins a més de 24 vegades aquesta mitjana. La gran importància quantitativa que podien arribar a tenir les aportacions als sistemes privats de previsió social amb dret a reducció de la base imposable de l'IRPF permetia "planificar" la progressivitat d'aquest impost en els últims anys de vida activa, fins i tot si les rendes de les quals procedien les aportacions no tenien res a veure amb les que raonablement desapareixerien una vegada acabada aquesta vida activa.

Per tant, no compartim l'opinió d'alguns autors que critiquen aquesta reforma operada en la LIRPF perquè consideren que resulta negativa en matèria de previsió social i aporta pocs estímuls a l'estalvi a llarg termini. Referent a això, cal subratllar que la Llei 35/2006 introdueix un nou tractament fiscal per a la renda de l'estalvi, clarament millor que el vigent amb el TRLIRPF anterior, ja que les rendes que integren la base liquidable de l'estalvi resulten sotmeses a un tipus de gravamen proporcional del 18%, tractament favorable que no desapareix amb la modificació introduïda en el tipus impositiu, a partir de l'1 de gener de 2010. Com ja s'ha assenyalat, des d'aquesta data, tenint en compte tant la part estatal com l'autonòmica de l'escala, el tipus proporcional aplicable, fins a 6.000 euros, és del 19%, mentre que a partir d'aquest import el tipus impositiu proporcional és del 21%. Així i tot, hi insistim, el tractament de la renda de l'estalvi és considerablement més beneficiós que el donat a la renda general.

Ara bé, s'han de fer dues crítiques a la regulació en la LIRPF del límit financer anual i del límit màxim conjunt a la reducció a la base imposable general de l'IRPF per les aportacions a aquests sistemes privats de previsió social. En primer lloc, resulta criticable l'absència d'alguna fórmula que obligui a actualitzar les quanties dels límits per a evitar-ne la pèrdua d'importància real per efecte de la inflació. I, en segon lloc, tampoc no és acceptable la separació dels contribuents únicament en dos grups d'edats a l'efecte de fixar els límits financer anual i conjunt a la reducció de la base imposable general de l'IRPF per les aportacions a sistemes privats de previsió social: fins a 50 anys i més grans de 50 anys.

Lectura recomanada

F. Alonso Murillo (2008). "La base liquidable". A: A. Menéndez i altres (coord.). *Los Impuestos sobre la Renta de las Personas Físicas y sobre la Renta de los No Residentes*. Valladolid: Lex Nova.

Finalment, convé fer un esment específic a la possibilitat de reduir la base imposable, fins a un límit de 2.000 euros, per les aportacions fetes a plans de pensions, mutualitats de previsió social i plans de previsió assegurats **a favor del cònjuge** que no obtingui rendiments nets del treball ni d'activitats econòmiques o els obtingui en una quantia inferior a 8.000 euros.

Mitjançant el Reial decret Llei 3/2000, de 23 de juny, s'estableix per primera vegada la possibilitat de reduir de la base imposable les aportacions a favor del cònjuge del contribuïent, encara que hi ha hagut alguns canvis posteriorment en relació amb les persones que poden fer aquestes aportacions i respecte al límit de rendes.

La finalitat del legislador mitjançant aquesta previsió normativa és clara, a saber, facilitar l'accés a plans de pensions, mutualitats de previsió social o plans de previsió assegurats als contribuïents que no treballen fora de la llar familiar o obtenen rendes per a integrar a la base imposable d'escassa quantia.

Actualment, la LIRPF estableix que "a més de les reduccions fetes amb els límits previstos en l'article següent, els contribuïents el cònjuge dels quals no obtingui rendiments nets del treball ni d'activitats econòmiques, o els obtingui en una quantia inferior a 8.000 euros anuals, poden reduir a la base imposable les aportacions fetes als sistemes de previsió social previstos en aquest article dels quals sigui partícip, mutualista o titular l'esmentat cònjuge, amb el límit màxim de 2.000 euros anuals. Aquestes aportacions no estan subjectes a l'impost sobre successions i donacions¹⁰ⁿ.

⁽¹⁰⁾Article 51.7 LIRPF.

Aquest art. 51.7 LIRPF presenta una novetat rellevant en relació amb el disposava el TRLIRPF anterior, ja que s'amplia substancialment l'àmbit d'aplicació d'aquesta reducció de la base imposable de l'IRPF. L'anterior art. 60.7 TRLIRPF es referia als "contribuïents el cònjuge dels quals no obtingui rendes per a integrar a la base imposable, o les obtingui en una quantia inferior a 8.000 euros anuals", mentre que l'article 51.7 LIRPF actual, com hem apuntat, es refereix als "contribuïents el cònjuge dels quals no obtingui rendiments nets del treball ni d'activitats econòmiques, o els obtingui en una quantia inferior a 8.000 euros anuals". De manera que, a diferència del que succeïa amb el TRLIRPF, el cònjuge pot obtenir rendiments del capital immobiliari, rendiments del capital mobiliari, guanys o pèrdues patrimonials i imputacions de rendes de qualsevol quantia i, fins i tot, rendiments nets del treball o d'activitats econòmiques inferiors a 8.000 euros anuals.

Exemple

Els Srs. González són un matrimoni que obté en aquest exercici les rendes següents: un cònjuge té una base imposable de 55.000 euros; l'altre cònjuge solament obté un rendiment de capital per import de 2.500 euros. Durant l'exercici, han fet aportacions a un pla de pensions del qual és partícip el cònjuge que té una base imposable de 55.000 euros, per un import de 8.000 euros. A més, han fet aportacions per una quantia de 2.000 euros a un pla de pensions del qual és partícip el cònjuge que obté rendes de 2.500 euros. El matrimoni opta per la tributació conjunta.

Les reduccions a la base imposable per aportacions a plans de pensions dels Srs. González són, en primer lloc, de 8.000 euros, corresponent a la totalitat de les aportacions fetes pel cònjuge amb una base imposable de 55.000 euros.

I, en segon lloc, la reducció de 2.000 euros, corresponent a les aportacions al pla de pensions del cònjuge que obté rendes per a integrar a la base imposable de 2.500 euros, ja que aquesta quantitat es troba dins del límit que estableix l'article 51.7 LIRPF.

En total, doncs, la reducció per aportacions a plans de pensions ascendeix a 10.000 euros (8.000 + 2.000).

Finalment, abans d'entrar en l'anàlisi concreta de cadascuna de les reduccions per aportacions i contribucions a sistemes de previsió social, convé fer un breu esment a la **mobilització dels drets econòmics** entre els diferents sistemes de previsió social.

Efectivament, els diferents sistemes de previsió social esmentats poden fer mobilitzacions de drets econòmics entre ells sense conseqüències tributàries. Es preveu que es regularan per mitjà de reglament les condicions sota les quals es poden fer aquestes mobilitzacions, atenent l'homogeneïtat del tractament fiscal i les característiques¹¹ jurídiques, tècniques i financeres que tenen.

⁽¹¹⁾DA 27a. LIRPF.

Referent a això, l'article 49.3 RIRPF preveu els requisits que ha de complir el prenedor d'un pla de previsió assegurat per mobilitzar la totalitat o una part de la seva provisió matemàtica a un altre o altres plans de previsió assegurats dels quals és prenedor, o a un o diversos plans de pensions del sistema individual o associat dels quals és partícip. Per la seva banda, l'article 22.5 del Reial decret 304/2004, de 20 de febrer, pel qual s'aprova el Reglament de plans i fons de pensions (RFPF), disposa que "en els termes i les condicions establerts en aquest reglament per a cada modalitat de pla, els drets consolidats dels partícips i, si escau, els drets econòmics dels beneficiaris, es poden mobilitzar a un altre o altres plans de pensions, a plans de previsió assegurats o a plans de previsió social empresarial regulats en els apartats 3 i 4 de l'article 51 de la Llei 35/2006, de 28 de novembre, de l'impost sobre la renda de les persones físiques".

a) Aportacions i contribucions a plans de pensions

Es poden reduir les aportacions fetes pels partícips a **plans de pensions**, incloses les contribucions dels promotors que li hagin estat imputades en concepte de rendiment del treball¹².

⁽¹²⁾Article 51.1.1r. LIRPF.

Convé recordar que les aportacions fetes directament pel mateix contribuent i partícip redueixen, sense més requisits que els establerts amb caràcter general, la seva base imposable. Per la seva banda, quant a les aportacions fetes pel promotor en la modalitat de sistema d'ocupació a favor del contribuent, es consideren, en primer lloc, com a retribució en espècie dels rendiments del treball personal i, al mateix temps, aquestes contribucions les pot reduir el

contribuent a la seva base imposable, dins dels límits i requisits establerts amb caràcter general, de manera que provocarà que l'efecte impositiu d'aquestes contribucions a la seva declaració de l'impost sigui nul.

Exemple

La Sra. Fernández, de 48 anys, té una base imposable general de 8.200 euros i una base imposable especial que ascendeix a 5.500 euros. Ha fet aportacions a un pla de pensions per un import de 12.000 euros.

La base imposable general de la Sra. Fernández és, com s'ha dit, de 8.200 euros.

Com que no se'ns indica l'import de la suma dels rendiments nets del treball que obté i d'activitats econòmiques, pressuposem que li és aplicable, com a màxim, una reducció de 10.000 euros per les aportacions al pla de pensions. La Sra. Fernández es pot reduir, com a màxim, 8.200 euros en concepte d'aportacions a plans de pensions, ja que la base liquidable general de l'exercici no pot ser negativa. De manera que aquesta base liquidable general és de 0 euros.

Els 3.800 euros d'aportacions al pla de pensions restants no es poden aplicar a reduir la base imposable de l'estalvi.

Un assumpte que també convé precisar és el relatiu al règim tributari de les aportacions a plans de pensions constituïts a l'estranger. Referent a això, cal tenir en compte que solament les aportacions i contribucions de l'empresa promotora a plans de pensions estrangers regulats en la Directiva 2003/41/CE, del Parlament Europeu i del Consell, relativa a les activitats i la supervisió de fons de pensions d'ocupació donen dret a reducció a la base imposable general de l'IRPF del partícip, sempre que es compleixin tots els requisits previstos en l'article 51.1.2n. LIRPF, exigibles tots ells en els plans de pensions del sistema d'ocupació.

Aquests requisits són els següents: "a) que les contribucions s'imputin fiscalment al partícip a qui es vincula la prestació; b) que es transmeti al partícip de manera irrevocable el dret a la percepció de la prestació futura; c) que es transmeti al partícip la titularitat dels recursos en què consisteixi aquesta contribució, i d) les contingències cobertes han de ser les previstes en l'article 8.6 del Text refós de la Llei de regulació dels plans i fons de pensions, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/2002, de 29 de novembre".

El Text refós de la Llei de regulació dels plans i fons de pensions estableix que "les contingències per les quals se satisfan les prestacions anteriors poden ser: a) Jubilació: per a la determinació d'aquesta contingència cal atènyer-se al que preveu el règim de la Seguretat Social corresponent [...]. b) Incapacitat laboral total i permanent per a la professió habitual o absoluta i permanent per a qualsevol feina, i la gran invalidesa, determinades conforme al règim corresponent de la Seguretat Social. [...]. c) Mort del partícip o beneficiari, que pot generar dret a prestacions de viduïtat, orfandat o a favor d'altres hereus o persones designades. d) Dependència severa o gran dependència del partícip regulada en la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència. [...]."

Article 8.6 TRLRPF.

Un altre tema sobre el qual cal preguntar-se, en relació amb les reduccions per aportacions i contribucions a plans de pensions regulades en l'article 51.1 LIRPF, és si hi pot haver contribucions del promotor del pla de pensions que no s'imputin als partícips. La resposta ha de ser afirmativa, d'acord amb el que preveu el Text refós de la Llei de regulació dels plaes i fons de pensions, que estableix el següent:

"excepcionalment, l'empresa promotora pot fer aportacions a un pla de pensions d'ocupació del qual sigui promotor quan siguin necessàries per a garantir les prestacions en curs o els drets dels participants de plans que incloguin règims de prestació definida per a la jubilació i s'hagi posat de manifest, a través de les revisions actuàries, l'existència d'un dèficit en el pla de pensions".

Article 5.3.c TRLRFP.

b) Aportacions i contribucions a mutualitats de previsió social

Les **mutualitats de previsió social** són entitats asseguradores, d'acord amb el que preveu el Reial decret legislatiu 6/2004, de 29 d'octubre, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei d'ordenació i supervisió de les assegurances privades (TRLOSSP). Les mutualitats de previsió social no solament poden cobrir les mateixes contingències que els plans de pensions, sinó que també poden cobrir altres contingències diferents en la previsió de riscos sobre persones, i també determinades contingències en previsió de riscos sobre les coses¹³.

⁽¹³⁾Articles 64.1 i 65 TRLOSSP.

En relació amb les quantitats abonades en virtut de contractes d'assegurances concertats amb mutualitats de previsió social, perquè aquestes quantitats siguin reductibles a la base imposable la LIRPF exigeix el compliment d'una sèrie de requisits específics¹⁴.

⁽¹⁴⁾Article 51.2 LIRPF.

- En primer lloc, es poden reduir a la base imposable aquestes quantitats abonades per professionals no integrats en algun dels règims de la Seguretat Social, pels seus cònjuges i familiars consanguinis en primer grau, i també pels treballadors de les mutualitats esmentades, en la part que tingui per objecte la cobertura de les contingències previstes en l'article 8.6 TRLRFP, sempre que no hagin tingut la consideració de despesa deduïble per als rendiments nets d'activitats econòmiques, en els termes previstos en l'article 30.2.1 LIRPF.

L'article 30.2 LIRPF determina que "tenen la consideració de despesa deduïble les quantitats abonades en virtut de contractes d'assegurança, concertats amb mutualitats de previsió social per professionals no integrats en el règim especial de la Seguretat Social dels treballadors per compte propi o autònoms, quan, a l'efecte de donar compliment a l'obligació prevista en la disposició addicional quinzena de la Llei 30/1995, de 8 de novembre, d'ordenació i supervisió de les assegurances privades, actuïn com a alternatives al règim especial de la Seguretat Social esmentat, en la part que tingui per objecte la cobertura de contingències ateses per la Seguretat Social, amb el límit de 4.500 euros anuals".

Evidentment, en cas que les quantitats aportades a la mutualitat de previsió social es puguin considerar com a despesa deduïble en la determinació dels rendiments nets d'activitats econòmiques o com a reduccions de la base imposable general de l'IRPF, és preferible tractar-les com a despesa deduïble, ja que el rendiment net de l'activitat econòmica pot ser negatiu, a diferència del que succeeix amb la base liquidable general, que no pot ser negativa com a conseqüència de les reduccions practicades a la base imposable general.

Exemple

El Sr. Martínez és un advocat que satisfà a la Mutualitat General de l'Advocacia una sèrie de quotes, totes per a contingències cobertes per la Seguretat Social, pels conceptes següents: cobertura d'assistència sanitària, 1.800 euros; cobertura

d'incapacitat temporal, 300 euros; cobertura de defunció, 3.000 euros; i cobertura d'invalidesa, 400 euros. La base imposable general del Sr. Martínez és de 8.200 euros.

Les quotes satisfetes pel Sr. Martínez a la Mutualitat General de l'Advocacia pels conceptes d'assistència sanitària i incapacitat temporal solament es poden deduir com a despesa per a la determinació del rendiment net de l'activitat econòmica. Atès que la suma de totes dues quantitats no supera el límit de 4.500 euros, es poden deduir íntegrament, i queda una resta del límit de 2.400 euros (4.500 – 1.800 – 300).

En relació amb les quotes per cobertura de defunció i invalidesa, com és sabut, juntament amb les d'assistència sanitària i incapacitat temporal i fins al límit conjunt de 4.500 euros, tenen la consideració de despesa deduïble per a la determinació del rendiment net de l'activitat econòmica, ja que totes les contingències són cobertes per la Seguretat Social. Atès que la suma de totes les quotes satisfetes pel Sr. Martínez supera el límit esmentat de 4.500 euros, no pot ser objecte de deducció com a despesa de l'activitat del Sr. Martínez l'import total d'aquestes quotes.

Per tant, en aplicació de la regla primera de l'article 30.2 LIRPF, únicament la resta del límit de 2.400 euros es pot reduir com a despesa de l'activitat d'advocat del Sr. Martínez. El romanent de les quantitats satisfetes per la cobertura de defunció (3.000 – 2.400 = 600 euros) s'aplica, dins dels límits previstos, com a reducció a la base imposable (general), d'acord amb el que disposa l'article 51.2 LIRPF.

Respecte a la quantitat satisfeta per la cobertura d'invalidesa (400 euros), segons el que estableix la regla 5a. de l'article 30.2 LIRPF, en tractar-se d'una cobertura de l'assegurança de malaltia (invalidesa), té la consideració de despesa deduïble per a la determinació del rendiment net en estimació directa de l'activitat econòmica desenvolupada pel Sr. Martínez, ja que no supera el límit màxim de deducció de 500 euros.

- En segon lloc, també poden ser objecte de reducció a la base imposable les quantitats abonades en virtut de contractes d'assegurança concertats amb mutualitats de previsió social per professionals o empresaris individuals integrats en qualsevol dels règims de la Seguretat Social, pels seus cònjuges i familiars consanguinis en primer grau, i també pels treballadors d'aquestes mutualitats, en la part que tingui per objecte la cobertura de les contingències previstes en l'esmentat art. 8.6 TRLRFP.
- En tercer lloc, igualment es poden reduir a la base imposable les quantitats abonades en virtut de contractes d'assegurança concertats amb mutualitats de previsió social per treballadors per compte d'altri o socis treballadors, incloses les contribucions del promotor que els hagin estat imputades en concepte de rendiments del treball, quan es facin d'acord amb el que preveu la disposició addicional primera del TRLRFP, amb inclusió de l'atur per als socis treballadors esmentats. Les contingències cobertes per aquesta disposició addicional són les establertes per als plans de pensions pel ja esmentat art. 8.6 TRLRFP.
- En quart lloc, en els casos que no es puguin incloure en els supòsits anteriors, també donaran dret a reducció de la base imposable general les quantitats aportades als contractes d'assegurances concertats amb les mutualitats de previsió social que tinguin establerts els corresponents col·legis professionals, pels mutualistes col·legiats que siguin treballadors per compte d'altri, pels seus cònjuges i familiars consanguinis de primer grau, i també pels treballadors de les mutualitats esmentades, sempre que hi hagi un acord entre els òrgans corresponents de la mutualitat que solament perme-

⁽¹⁵⁾DA 9a. LIRPF.

ti cobrar prestacions quan concorrin les contingències previstes en l'article 8.6 TRLPFP¹⁵.

Referent a això, cal precisar que la disposició addicional novena de la LIRPF tracta de resoldre la problemàtica dels professionals que simultanegen períodes d'exercici d'activitat per compte propi, abonant quotes a la mutualitat de previsió social establerta pel col·legi professional, amb períodes que presten serveis per compte d'altri encara que segueixen abonant quotes a la mutualitat de previsió social del col·legi professional.

- I, en últim lloc, també poden ser objecte de reducció a la base imposable les aportacions en règim general a la mutualitat de previsió social d'esportistes professionals fetes pels esportistes mateixos, en la part que tingui per objecte la cobertura de les contingències previstes en l'article 8.6 TRLPFP.

Aquestes aportacions a la mutualitat de previsió social d'esportistes professionals en règim general són compatibles amb les fetes en règim especial. I, a diferència del que succeeix en el règim especial, els exesportistes professionals i d'alt nivell poden seguir fent aportacions a la mutualitat de previsió social d'esportistes professionals en règim general. És a dir, per a fer aportacions en règim general n'hi ha prou d'haver estat esportista professional o d'alt nivell.

Per acabar l'anàlisi de les aportacions i contribucions a mutualitats de previsió social, cal destacar que l'article 51.2.b LIRPF estableix, com a requisit perquè les aportacions i contribucions esmentades donin dret a reducció de la base imposable general de l'IRPF, que els drets consolidats dels mutualistes solament es poden fer efectius en els supòsits previstos per als plans de pensions en l'article 8.8 TRLPFP.

L'article 8.8 TRLPFP disposa que "els partícips solament poden fer efectius els seus drets consolidats en els supòsits d'atur de llarga durada o de malaltia greu. S'han de determinar per reglament aquestes situacions, i també les condicions i els termes en què es poden fer efectius els drets consolidats en aquests supòsits. En tot cas, les quantitats percebudes en aquestes situacions s'han de subjectar al règim fiscal establert per la Llei per a les prestacions dels plans de pensions.

Els drets consolidats en els plans de pensions del sistema associat i individual es poden mobilitzar a un altre pla o plans de pensions per decisió unilateral del partípic o per pèrdua de la condició d'associat del promotor en un pla de pensions del sistema associat o per acabament del pla.

Els drets econòmics dels beneficiaris en els plans de pensions del sistema individual i associat també es poden mobilitzar a altres plans de pensions a petició del beneficiari, sempre que les condicions de garantia i assegurament de la prestació ho permetin i en les condicions previstes en les especificacions dels plans de pensions corresponents. Aquesta mobilització no modifica la modalitat i les condicions de cobrament de les prestacions.

No obstant això, els drets consolidats dels partícips en els plans de pensions del sistema d'ocupació no es poden mobilitzar a altres plans de pensions, excepte en el supòsit d'extinció de la relació laboral i en les condicions que s'estableixin per reglament, i només si està previst en les especificacions del pla, o per acabament del pla de pensions. Els drets econòmics dels beneficiaris en els plans d'ocupació no es poden mobilitzar, excepte per acabament del pla de pensions.

Els drets consolidats del partípic en un pla de pensions no poden ser objecte d'embargament, traba judicial o administrativa, fins al moment de la causació del dret a la prestació o en què es facin efectius en els supòsits de malaltia greu o atur de llarga durada".

En cas que es produeixi la **disposició anticipada** dels drets consolidats dels mutualistes fora dels supòsits previstos en l'esmentat art. 8.8 TRLRPF, s'han de reposar les reduccions de la base imposable practicades indegudament, conforme al que estableix la LIRPF, que determina el següent:

"si el contribuïent disposa dels drets consolidats, i també els drets econòmics que es deriven dels diferents sistemes de previsió social previstos en aquest article, totalment o parcialment, en supòsits diferents dels previstos en la normativa de plans i fons de pensions, ha de reposar les reduccions a la base imposable practicades indegudament, mitjançant les oportunes autoliquidacions complementàries, amb inclusió dels interessos de demora. Les quantitats percebudes que excedeixin de l'import de les aportacions fetes, incloses, si escau, les contribucions imputades pel promotor, tributen com a rendiment del treball en el període impositiu en què es percebin".

Article 51.8 LIRPF.

c) Primes satisfetes a plans de previsió assegurats

Els **plans de previsió assegurats** constitueixen contractes d'assegurança que han de complir una sèrie de requisits¹⁶. Entre d'altres, es poden destacar els requisits següents: el contribuïent ha de ser el prenedor, assegurat i beneficiari i les contingències cobertes han de tenir com a cobertura principal la de jubilació i solament es permet la disposició anticipada, total o parcial, d'aquests contractes en supòsits taxats.

⁽¹⁶⁾Article 51.3 LIRPF.

Efectivament, l'article 51.3 LIRPF, el contingut del qual és idèntic al de l'article 60.3 del TRLRPF anterior, disposa que "els plans de previsió assegurats es defineixen com a contractes d'assegurança que han de complir els requisits següents:

- a) El contribuïent ha de ser el prenedor, assegurat i beneficiari. No obstant això, en el cas de defunció, pot generar dret a prestacions en els termes previstos en el Text refós de la Llei de regulació dels plans i fons de pensions.
- b) Les contingències cobertes han de ser, únicament, les previstes en l'article 8.6 del Text refós de la Llei de regulació dels plans i fons de pensions, i han de tenir com a cobertura principal la de jubilació. Solament es permet la disposició anticipada, total o parcial, en aquests contractes en els supòsits previstos en l'article 8.8 de l'esmentat text refós. En aquests contractes no és aplicable el que disposen els articles 97 i 99 de la Llei 50/1980, de 8 d'octubre, de contracte d'assegurança.
- c) Aquest tipus d'assegurances obligatòriament ha d'oferir una garantia d'interès i utilitzar tècniques actuàries.
- d) En el condicionat de la pòlissa s'ha de fer constar de manera expressa i destacada que es tracta d'un pla de previsió assegurat. La denominació *pla de previsió assegurat* i les seves sigles queden reservades als contractes d'assegurança que compleixin els requisits previstos en aquesta Llei.
- e) S'han d'establir per reglament els requisits i les condicions per a la mobilització de la provisió matemàtica a un altre pla de previsió assegurat.

En els aspectes no regulats específicament en els paràgrafs anteriors i les seves normes de desplegament, el règim financer i fiscal de les aportacions, contingències i prestacions d'aquests contractes es regeix per la normativa reguladora dels plans de pensions, excepte els aspectes financeroactuàries de les provisions tècniques corresponents. En particular, els drets en un pla de previsió assegurat no poden ser objecte d'embargament, traba judicial o administrativa fins al moment en què es causi el dret a la prestació o en què es facin efectius en els supòsits de malaltia greu o atur de llarga durada".

En definitiva, es tracta d'un precepte que es refereix al règim jurídic dels plans de previsió assegurats, que tindria un encaix millor en una llei específica sobre aquests plans o en lleis generals sobre la previsió social complementària de la Seguretat Social i no en una llei tributària, per més que la raó de ser sigui fonamentalment tributària.

Cal destacar un parell de punts quant al règim jurídic d'aquests plans de previsió assegurats. En primer lloc, en aquestes assegurances el prenedor no pot sol·licitar bestretes sobre la prestació assegurada ni cedir o pignorar la pòlissa, ja que no són aplicable els articles 97 i 99 de la Llei 50/1980, de 8 d'octubre, de contracte d'assegurança.

I, en segon lloc, el prenedor pot mobilitzar la provisió matemàtica totalment o parcialment a un altre o altres plans de previsió assegurats dels quals sigui prenedor, o a un o diversos plans de pensions del sistema individual o associat dels quals sigui partícip. No es poden aplicar penalitzacions, despeses o descomptes a l'import d'aquesta mobilització. I una vegada aconseguida la contingència, la mobilització solament serà possible si les condicions del pla ho permeten.

El procediment per a fer efectiva la mobilització està descrit detalladament en el RIRPF, segons el qual "el prenedor o beneficiari s'ha de dirigir a l'entitat asseguradora o gestora de destinació i ha d'acompanyar la seva sol·licitud amb la identificació del pla de previsió assegurat d'origen des del qual es farà la mobilització i l'entitat asseguradora d'origen, i també, si escau, l'import que es vol mobilitzar. La sol·licitud ha d'incorporar una comunicació dirigida a l'entitat asseguradora d'origen perquè n'ordeni el traspàs, i ha d'incloure una autorització del prenedor o beneficiari a l'entitat asseguradora o entitat gestora de destinació perquè, en nom seu, pugui sol·licitar a l'entitat asseguradora d'origen la mobilització de la provisió matemàtica, i també tota la informació financera i fiscal necessària per a fer-ho¹⁷".

⁽¹⁷⁾Article 49.3 RIRPF.

Aquest art. 49.3 RIRPF continua assenyalant que "en el cas que hi hagi convenis o contractes que permetin gestionar les sol·licituds de mobilització a través de mediadors o de les xarxes comercials d'altres entitats, la presentació de la sol·licitud en qualsevol establiment d'aquests s'entén feta en l'entitat asseguradora o gestora.

En el termini màxim de dos dies hàbils des que l'entitat asseguradora o entitat gestora de destinació disposi de la totalitat de la documentació necessària, aquesta entitat, a més de comprovar el compliment dels requisits establerts per reglament per a aquesta mobilització, ha de comunicar la sol·licitud a l'entitat asseguradora d'origen, amb indicació, almenys, del pla de previsió assegurat de destinació, l'entitat asseguradora de destinació i les dades del compte al qual s'ha de fer la transferència, o, si no, ha d'indicar el pla de pensions de destinació, els fons de pensions de destinació al qual estigui adscrit, l'entitat gestora i dipositària del fons de destinació, i les dades del compte al qual s'ha de fer la transferència.

En un termini màxim de cinc dies hàbils a comptar des de la recepció per part de l'entitat asseguradora d'origen de la sol·licitud amb la documentació corresponent, aquesta entitat ha d'ordenar la transferència bancària i remetre a l'entitat asseguradora o gestora de destinació tota la informació financera i fiscal necessària per al traspàs.

En cas que l'entitat asseguradora d'origen sigui, al seu torn, l'asseguradora del pla de previsió assegurat de destinació o la gestora del pla de pensions de destinació, el prenedor ha d'indicar en la sol·licitud l'import que vol mobilitzar, si escau, i el pla de previsió as-

segurat destinatari del traspàs, o, si no, el pla de pensions destinatari i el fons de pensions de destinació al qual estigui adscrit. L'entitat asseguradora d'origen ha d'emetre l'ordre de transferència en el termini màxim de tres dies hàbils des de la data de presentació de la sol·licitud.

Per a la valoració de la provisió matemàtica es pren data el dia en què es faci efectiva la mobilització. No obstant això, el contracte d'assegurança pot referir la valoració al dia hàbil anterior a la data en què es faci efectiva.

En el cas que l'entitat compti amb inversions afectes, el valor de la provisió matemàtica que cal mobilitzar és el valor de mercat dels actius assignats. [...]".

Finalment, convé subratllar que, en aquests procediments de mobilitzacions, la transmissió de la sol·licitud de traspàs, la transferència d'efectiu i la transmissió de la informació entre les entitats intervinents es poden fer a través del Sistema Nacional de Compensació Electrònica, mitjançant les operacions que, per a aquests supòsits, s'habilitin en aquest sistema.

d) Aportacions a plans de previsió social empresarial

Es tracta dels **plans de previsió social empresarial** regulats en la disposició addicional primera del TRLRFP, incloent-hi les contribucions del prenedor.

Aquests plans han de complir una sèrie de requisits detallats en la LIRPF¹⁸. Així, són aplicables a aquest tipus de contractes d'assegurança els principis de no-discriminació, capitalització, irrevocabilitat d'aportacions i atribució de drets establerts en l'article 5.1 del TRLRFP. La pòlissa disposa les primes que, en compliment del pla de previsió social, ha de satisfer el prenedor, que són objecte d'imputació als assegurats. A més, en el condicionat de la pòlissa s'ha de fer constar de manera expressa i destacada que es tracta d'un pla de previsió social empresarial. La denominació *pla de previsió social empresarial* i les seves sigles queden reservades als contractes d'assegurança que compleixin aquests requisits.

⁽¹⁸⁾Article 51.4 LIRPF.

També són aplicables a aquests plans de previsió social empresarial el que disposen les lletres *b* i *c* de l'article 51.3 LIRPF, relatiu als plans de previsió assegurats (contingències cobertes, disposició anticipada, impossibilitat de sol·licitar bestretes, cessió o penyora de la pòlissa, garantia d'interès i utilització de tècniques actuàries).

Igual que en l'article 51.3 LIRPF, relatiu als plans de previsió assegurats, s'estableix en l'article 51.4 LIRPF, en relació amb els plans de previsió social empresarial que, en els aspectes no regulats específicament en els paràgrafs anteriors de l'esmentat art. 51.4 LIRPF i les seves normes de desplegament, el règim financer i fiscal de les aportacions, contingències i prestacions d'aquests contractes es regeix per la normativa reguladora dels plans de pensions, excepte els aspectes financeroactuàries de les provisions tècniques corresponents. En particular, els drets en un pla de previsió social empresarial no poden ser

objecte d'embargament, trava judicial o administrativa fins al moment de la causació del dret a la prestació o fins que es facin efectius en els supòsits de malaltia greu o atur de llarga durada.

I també és aplicable a aquest art. 51.4 LIRPF la mateixa crítica que fèiem en relació amb l'article 51.3 LIRPF, a saber, que conté el règim jurídic dels plans de previsió social empresarial i que seria més adequat regular en una llei específica sobre plans de previsió social empresarial o en una llei general sobre la previsió social complementària de la Seguretat Social i no en una llei tributària, per molta importància que tinguin els aspectes fiscals en aquest tipus de contractes d'assegurança.

Finalment, cal destacar que els drets de rescat i reducció del prenedor es poden exercir a fi de mantenir en la pòlissa la cobertura adequada dels compromisos per pensions vigents a cada moment a l'efecte de la integració dels compromisos coberts en un altre contracte d'assegurança, en un pla de previsió social empresarial o en un pla de pensions. En els supòsits de cessament o extinció de la relació laboral, el prenedor (empresari) exerceix el dret de rescat a favor de l'assegurat (empleat) per abonar el valor del rescat directament a la nova asseguradora o al fons de pensions en el qual s'integri el nou pla de pensions. I solament en els supòsits previstos en l'article 8.8 TRLRFP s'abona el valor del dret al treballador, per materialitzar els supòsits en els quals li està permesa la disposició anticipada.

e) Primes satisfetes a assegurances privades que cobreixin exclusivament el risc de dependència.

Es tracta de les primes satisfetes a **assegurances privades que cobreixin exclusivament el risc de dependència**, de conformitat amb el que disposa la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència¹⁹. Així mateix, les persones que tinguin amb el contribuïent una relació de parentiu en línia directa o col·lateral fins al tercer grau inclusivament, o pel seu cònjuge, o per les persones que tinguin el contribuïent a càrrec seu en règim de tutela o acolliment, poden reduir a la seva base les primes satisfetes a aquestes assegurances privades.

⁽¹⁹⁾Article 51.5 LIRPF.

És important destacar que únicament atorguen el dret a la reducció de la base imposable de l'IRPF les primes satisfetes a assegurances privades que cobreixin exclusivament el risc de dependència severa o de gran dependència. Convé subratllar aquesta exclusivitat, ja que la resta dels sistemes de previsió social en règim general (plans de pensions, mutualitats de previsió social, plans de previsió assegurada i plans de previsió social empresarial) poden cobrir les contingències previstes en l'article 8.6 TRLRFP, entre les quals hi ha la dependència severa o gran dependència del participip.

Recordem que l'article 8.6 TRLPFP preveu que "les contingències per les quals se satisfan les prestacions anteriors poden ser: a) Jubilació: per a la determinació d'aquesta contingència cal atènyer-se al que preveu el règim de la Seguretat Social corresponent [...]. b) Incapacitat laboral total i permanent per a la professió habitual o absoluta i permanent per a qualsevol feina, i la gran invalidesa, determinades conforme al règim corresponent de la Seguretat Social. [...]. c) Mort del partícip o beneficiari, que pot generar dret a prestacions de viduïtat, orfandat o a favor d'altres hereus o persones designades. d) Dependència severa o gran dependència del partícip regulada en la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència. [...]".

El contracte d'assegurança privat, a més de cobrir exclusivament el risc de dependència quan es qualifiqui com a severa o com a gran dependència, ha de complir el requisit que el contribuïent sigui prenedor, assegurat i beneficiari. No obstant això, en cas de defunció, pot generar dret a prestacions en els mateixos termes previstos per als plans de pensions. A partir de l'1 de gener de 2013, i en relació amb les assegurances col·lectives de dependència, no serà exigible aquest requisit subjectiu, ja que, en aquests casos, segons la DA 1a. TRLPFP, com a prenedor de l'assegurança figurarà exclusivament l'empresa i la condició d'assegurat i beneficiari correspondrà al treballador.

A més, el contracte d'assegurança ha d'oferir una garantia d'interès i utilitzar tècniques actuàries. Aquest requisit exclou la possibilitat que siguin assegurances multiinversió o *unitlinked*, en els quals el risc de la inversió és assumit pel prenedor.

D'altra banda, els drets econòmics no poden ser objecte d'embargament, trava judicial o administrativa fins al moment de la causació del dret a la prestació o fins que es facin efectius en els supòsits de malaltia greu o atur de llarga durada.

Així mateix, solament es permet la disposició anticipada, total o parcial, en els mateixos supòsits que preveu per als plans de pensions en l'esmentat art. 8.8 TRLPFP.

El conjunt de les reduccions practicades per totes les persones que satisfacin primes a favor d'un mateix contribuïent, incloses les del contribuïent mateix, no poden superar els 10.000 euros anuals.

Cal entendre que el límit és de 12.500 euros anuals si el contribuïent supera els 50 anys d'edat, aplicant la clàusula general de remissió continguda en el penúltim paràgraf de l'article 51.5 LIRPF (que, al seu torn, remet a l'article 51.3 LIRPF), segons el qual "en els aspectes no específicament regulats en els paràgrafs anteriors i les seves normes de desplegament, el règim financer i fiscal de les aportacions, contingències i prestacions d'aquests contractes es regeix per la normativa reguladora dels plans de pensions, excepte els aspectes financeroactuàries de les provisions tècniques corresponents". A partir de l'1 de gener de 2013, aquests límits s'incrementaran en 5.000 euros anuals per a les primes a assegurances col·lectives de dependència satisfetes per l'empresa.

3.2.2. Reduccions per aportacions i contribucions a sistemes de previsió social constituïts a favor de persones amb discapacitat

La LIRPF estableix una reducció pel contribuïent de les aportacions fetes a sistemes de previsió social constituïts a favor de persones amb discapacitat, fins a un límit màxim de 10.000 euros, si hi ha relació de parentiu o tutoria amb el discapacitat; i també preveu la reducció pel mateix contribuïent amb discapacitat, fins a un màxim de 24.250 euros. El conjunt de les reduccions practicades per tothom que faci aportacions a favor d'una mateixa persona amb discapacitat, incloses les del discapacitat mateix, no pot excedir de 24.250 euros anuals²⁰.

⁽²⁰⁾Article 53 LIRPF.

Les aportacions les pot fer tant la mateixa persona amb discapacitat com els seus parents en línia directa o col·lateral fins al tercer grau inclusivament, el cònjuge o les persones que la tinguin a càrrec seu en règim de tutela o acolliment. Referent a això, cal tenir en compte que, atès que –segons les normes civils– el matrimoni no es dissol fins al divorci, és possible entendre que el cònjuge separat legalment també pot fer aquestes aportacions amb dret a reducció.

Si les aportacions no les fa el discapacitat mateix, s'ha de designar aquest discapacitat com a beneficiari de manera única i irrevocable per a qualsevol contingència, si bé la contingència de mort de la persona amb discapacitat pot generar dret a prestacions de viduïtat o orfandat en relació amb els qui hagin fet aportacions a favor del discapacitat, en proporció a les seves aportacions corresponents²¹.

⁽²¹⁾DA 10a. LIRPF.

Així mateix, segons el que estipula l'article 13 RFPF, cal assenyalar que les aportacions fetes es poden destinar a la cobertura de la contingència de jubilació de la persona amb discapacitat (si no és possible l'accés a aquesta situació, poden percebre una prestació equivalent a l'edat que s'assenyali d'acord amb les especificacions del pla a partir dels 45 anys, sempre que no tingui feina o feina professional); agreujament del grau de minusvalidesa (que la incapaciti de manera permanent per a la professió o ocupació que exercia o per a qualsevol feina, inclosa la gran invalidesa sobrevinguda); defunció del cònjuge de la persona amb discapacitat (o d'un dels parents fins al tercer grau inclusivament dels quals depengui i de qui el tinguin a càrrec seu en règim de tutela o acolliment); defunció del discapacitat, i jubilació d'un dels parents de la persona amb discapacitat en línia directa o col·lateral fins al tercer grau inclusivament, del qual depengui econòmicament o el tinguin a càrrec seu en raó de tutela o acolliment.

L'article 13.f RFPF precisa que "les contribucions que, d'acord amb el que recull aquest Reglament, solament es poden destinar a cobrir la contingència de defunció del discapacitat s'han de fer sota el règim general". Si l'única contingència que pot cobrir el sistema

de previsió social és la defunció del discapacitat, no hi ha raó que justifiqui l'aplicació del règim especial, ja que ell no és el beneficiari de la prestació.

La LIRPF determina que les aportacions fetes a plans de pensions a favor de persones amb discapacitat amb un grau de minusvalidesa física o sensorial igual o superior al 65%, psíquica igual o superior al 33%, i també de persones que tinguin una incapacitat declarada judicialment amb independència del seu grau, d'acord amb el que preveu la disposició addicional desena de la LIRPF, poden ser objecte de reducció a la base imposable de l'IRPF²².

(22) Article 53.1 LIRPF.

A aquests efectes, com ja hem assenyalat, s'han de respectar els **límits màxims** següents:

a) Les aportacions anuals fetes a plans de pensions a favor de persones amb discapacitat amb les quals hi hagi una relació de parentiu o tutoria, amb el límit de 10.000 euros anuals. Això sense perjudici de les aportacions que puguin fer als seus propis plans de pensions, d'acord amb els límits establerts en l'article 52 LIRPF.

b) Les aportacions anuals fetes per les persones amb discapacitat participants, amb el límit de 24.250 euros anuals. El conjunt de les reduccions practicades per totes les persones que facin aportacions a favor d'una mateixa persona amb discapacitat, incloses les de la persona mateixa amb discapacitat, no pot excedir de 24.250 euros anuals. Quan concorrin diverses aportacions a favor de la persona amb discapacitat, han de ser objecte de reducció, en primer lloc, les aportacions fetes per la persona mateixa amb discapacitat, i solament si aquestes no arribessin al límit de 24.250 euros assenyalat, poden ser objecte de reducció les aportacions fetes per altres persones a favor seu a la base imposable d'aquestes, de manera proporcional, sense que, en cap cas, el conjunt de les reduccions practicades per totes les persones que fan aportacions a favor d'una mateixa persona amb discapacitat pugui excedir de 24.250 euros.

c) Les aportacions que no hagin pogut ser objecte de reducció a la base imposable per insuficiència d'aquesta base es poden reduir en els cinc exercicis següents. Aquesta regla no és aplicable a les aportacions i contribucions que excedeixin dels límits previstos en aquest art. 53.1 LIRPF.

El règim regulat en aquest art. 53 LIRPF també és aplicable a les aportacions a mutualitats de previsió social, a les primes satisfetes als plans de previsió assegurats, als plans de previsió social empresarial i a les assegurances de dependència que compleixin els requisits previstos en l'article 51 i en la disposició addicional desena de la LIRPF. En aquest cas, els límits establerts en l'esmentat art. 53.1 LIRPF són conjunts per a tots els sistemes de previsió social constituïts a favor de persones amb discapacitat.

Exemple

La Sra. Bermúdez pateix una discapacitat del 70% i és partícip d'un pla de previsió assegurat, en el qual concorren les aportacions següents: a) de la mateixa Sra. Bermúdez mateix, 9.000 euros; b) del seu avi, 7.000 euros; c) de la seva mare, 10.000 euros, i d) del seu germà: 8.000 euros.

El límit conjunt de reducció en l'exercici són 24.250 euros per a totes les aportacions. Primer, es redueix de la seva base imposable tot el que ha aportat la Sra. Bermúdez mateixa (9.000 euros).

A continuació, s'efectua la reducció del que han aportat els seus parents, però en proporció al que han aportat fins al màxim esmentat. Atès que els parents de la Sra. Bermúdez han aportat un total de 25.000 euros, solament seran reduïbles 15.250 euros (24.250 – 9.000). El percentatge de cadascun dels parents és el següent: a) del seu avi: $7.000 \times (15.250 / 25.000) = 4.270$ euros; b) de la seva mare: $10.000 \times (15.250 / 25.000) = 6.100$ euros, i c) del seu germà: $8.000 \times (15.250 / 25.000) = 4.880$ euros.

D'acord amb el que preveu l'article 53.3 LIRPF, les aportacions a aquests sistemes de previsió social constituïts a favor de persones amb discapacitat, fetes pels seus parents en línia directa o col·lateral fins al tercer grau inclusivament, el cònjuge o els que el tinguessin a càrrec seu en règim de tutela o acolliment, no estan subjectes a l'impost sobre successions i donacions.

D'altra banda, hem de fer un breu comentari sobre el moment a partir del qual es pot aplicar la reducció de la base imposable de l'IRPF. En principi, el grau de discapacitat determinant és el que es tingui en la data de la meritació de l'impost. Ara bé, és possible que la discapacitat sigui reconeguda en un moment posterior, amb la qual cosa es produeix un desfasament temporal entre el període impositiu en el qual ja es pateix la discapacitat i el període en el qual aquesta és reconeguda per un dels mitjans que exigeix la norma tributària. Aquest desfasament temporal pot produir efectes jurídics importants.

Hi ha qui sosté que en aquest cas no es pot defensar l'aplicació de la teoria dels efectes constitutius i no merament declaratius de l'acte administratiu que reconeix la discapacitat.

Segons aquesta posició, el conjunt dels beneficis fiscals relacionats amb la discapacitat tenen el fonament en els principis constitucionals mateixos de capacitat econòmica (art. 31 CE) i d'integració dels discapacitats (art. 49 CE), principis que han de ser emprats a l'hora d'interpretar la norma fiscal. Per tant, si la finalitat última d'aquests beneficis fiscals és la d'atendre la discapacitat del subjecte passiu (sia perquè té una capacitat econòmica més baixa o a fi d'afavorir-ne la integració social o laboral), sembla lògic pensar que cal atènyer-se al moment en el qual es pateix aquesta discapacitat, amb independència de quan es reconegui administrativament o judicialment aquesta situació.

En conseqüència, s'entén que l'acreditació administrativa no pot tenir efectes constitutius en aquesta classe de beneficis fiscals, sinó, com a màxim, merament declaratius. Certament, no es pot gaudir de l'exempció fins que no es reconegui administrativament el grau de discapacitat exigida. Ara bé, una qüestió diferent és que solament es pot gaudir de l'exempció a partir del període impositiu en el qual s'obté aquest reconeixement. Per tant, una vegada obtinguda l'acreditació administrativa corresponent per mitjà de la qual es confereix la condició de discapacitat, els seus efectes s'han de retrotraure al moment en el qual s'ha sol·licitat l'obtenció d'aquesta acreditació.

No obstant això, aquesta posició doctrinal entén que hi ha determinats supòsits en els quals la retroacció de la condició de discapacitat únicament al moment de la sol·licitud de l'oportú dictamen pot ser que no estigui d'acord amb el respecte al conjunt dels principis constitucionals. Pensem, per exemple, en les malalties o els accidents que generen una minusvalidesa evident abans que es produeixi la sol·licitud. Sembla més coherent atènyer-se a la data en la qual es va produir el fet indubtable que hauria originat la minus-

Lectura recomanada

J. Calvo Vérguez (2007). "Técnicas de apoyo a los discapacitados necesitados de asistencia externa: Medidas fiscales". A: R. Calvo; Y. García Calvente i altres (dir.). *Situaciones de dependencia: Regulación actual y nuevas perspectivas*. Madrid: Thomson Civitas.

validesa, i establir a partir d'aquesta data els efectes derivats de la declaració de persona amb discapacitat. La raó és ben senzilla: és a partir d'aquell moment quan queden posades de manifest la capacitat econòmica més baixa o la necessitat d'integració, i es justifica per tant l'aplicació del benefici fiscal que estableix la norma.

Ara bé, aquesta interpretació no és fàcil d'aplicar en aquest àmbit del règim especial de previsió social de discapacitats, ja que tant el títol com l'article 53.3 LIRPF semblen exigir per a l'aplicació del règim especial que els sistemes de previsió social hagin estat constituïts formalment a favor d'una persona amb discapacitat, la qual cosa no s'articula bé amb l'aplicació del règim esmentat en els casos en els quals s'obtingui una acreditació de la discapacitat en un moment posterior a la meritació i es pretengui donar efectes retroactius a aquesta acreditació, quan de l'informe oficial es dedueixi que, en dates anteriors a aquest informe, ja es donaven les circumstàncies que van determinar la discapacitat, ja que aquesta discapacitat estava materialment provada però el sistema de previsió seguia sense haver estat constituït formalment a favor del discapacitat.

D'altra banda, cal fer un esment al que preveu la LIRPF en relació amb la **disposició anticipada** dels drets consolidats. Es determina que "als efectes de la percepció de les prestacions i de la disposició anticipada de drets consolidats o econòmics en supòsits diferents dels previstos en la disposició addicional desena d'aquesta Llei, s'aplica el que disposen els apartats 8 i 9 de l'article 51 d'aquesta Llei²³".

⁽²³⁾Article 53.4 LIRPF.

La disposició anticipada dels drets consolidats en supòsits diferents dels previstos en l'article 14 RPPF (que desenvolupa la DA 10a. LIRPF) obligaria a reposar totes les reduccions de la base imposable general practicades indegudament, mitjançant les oportunes autoliquidacions complementàries, amb inclusió dels interessos de demora. I, a més, el discapacitat tributaria per les quantitats percebudes com a rendiment del treball en el període impositiu que les percebés, en la mesura en què aquestes quantitats excedissin de l'import de totes les aportacions fetes, d'acord amb el que preveu l'article 51.8 LIRPF, al qual remet l'article 53.4 de la mateixa llei.

Finalment, cal assenyalar que la manera de percebre les prestacions dels sistemes de previsió social constituïts a favor de discapacitats (en forma de renda o de capital) no afecta el dret a la reducció de la base imposable general de l'IRPF per les aportacions fetes, d'acord amb el que preveu l'article 51.9 LIRPF, al qual remet l'esmentat art. 53.4 LIRPF.

3.2.3. Reduccions per aportacions a patrimonis protegits de les persones amb discapacitat

Donen dret a reducció les aportacions a **patrimonis protegits de les persones amb discapacitat** efectuades per les persones que tinguin relació de parentiu amb el discapacitat, en línia directa o col·lateral, fins al tercer grau, i també pel seu cònjuge o per les persones que el tinguin a càrrec seu en règim de tutela o acolliment, fins a un màxim de 10.000 euros anuals. El conjunt de les reduccions practicades per totes les persones que facin aportacions a un mateix patrimoni no pot excedir de 24.250 euros anuals²⁴.

(24) Article 54.1 LIRPF.

Convé tenir en compte que l'article 54 LIRPF se situa després de l'article 53 LIRPF, dedicat a les reduccions per aportacions i contribucions a sistemes de previsió social constituïts a favor de persones amb discapacitat, just a l'inrevés del que succeïa en el TRLIRPF anterior, que regulava les reduccions per aportacions a patrimonis protegits de les persones amb discapacitat (art. 59) abans que les reduccions per aportacions i contribucions a sistemes de previsió social, tant generals (art. 60) com per a discapacitats (art. 61). Aquesta circumstància té la seva importància, ja que l'article 50.1 de la LIRPF actual, com feia abans l'article 50.1 del TRLIRPF anterior, preveu l'aplicació de les reduccions de la base imposable general per ordre sistemàtic.

Amb la nova ubicació, primer es practicaran les reduccions per aportacions a patrimonis protegits de les persones amb discapacitat i, després, s'aplicaran les reduccions per aportacions a patrimonis protegits de les persones amb discapacitat, al contrari del que succeïa amb el TRLIRPF. D'alguna manera, es reconeix l'escàs èxit d'aquests patrimonis protegits i la preferència pels sistemes de previsió social constituïts a favor de les persones amb discapacitat.

Les aportacions al patrimoni protegit de les persones amb discapacitat són completament **independents** de les aportacions als sistemes privats de previsió social constituïts a favor dels discapacitats.

A més, cal subratllar que, a diferència del que succeeix amb les aportacions a sistemes de previsió social, les aportacions efectuades pel discapacitat mateix titular del patrimoni protegit no donen dret a reducció de la base imposable general de l'IRPF, tal com estableix l'article 54.4 LIRPF. És a dir, el discapacitat pot constituir el seu patrimoni protegit, quan tingui la capacitat d'obrar suficient, i fer-hi aportacions, però aquestes aportacions no redueixen la base imposable general de l'IRPF.

Així mateix, és important tenir en compte que tenen la **consideració de discapacitats**, d'acord amb l'article 2.2 de la Llei 41/2003, de 18 de novembre, de protecció patrimonial de les persones amb discapacitat (LPPD), els afectats per

una minusvalidesa psíquica igual o superior al 33%, i els afectats per una minusvalidesa física o sensorial igual o superior al 65%. I, segons l'article 2.3 de la LPPD, "el grau de minusvalidesa s'acredita mitjançant un certificat expedit d'acord amb el que s'estableix per reglament o per resolució judicial ferma".

D'altra banda, la LIRPF assenyala que les aportacions que excedeixin dels límits previstos en l'article 54.1 LIRPF donen dret a reduir la base imposable dels quatre períodes impositius següents, fins a esgotar, si escau, en cadascun d'aquests períodes els imports màxims de reducció. Això també és aplicable en els supòsits en els quals no és procedent la reducció per insuficiència de base imposable. I quan concorrin en un mateix període impositiu reduccions de la base imposable per aportacions fetes en l'exercici amb reduccions d'exercicis anteriors pendents d'aplicar, es practiquen en primer lloc les reduccions procedents dels exercicis anteriors, fins a esgotar els imports màxims de reducció²⁵.

(25) Article 54.2 LIRPF.

Exemple

El Sr. Núñez és discapacitat i titular d'un patrimoni protegit constituït en aquest exercici amb l'aportació inicial del seu pare de 9.500 euros. En aquest exercici, ha rebut una aportació de 7.000 euros de cadascun dels seus quatre germans i una altra aportació d'un primer germà del seu pare de 65.000 euros. Totes les aportacions s'han fet en metàl·lic.

L'aportació del primer germà del pare del Sr. Núñez és d'un parent de cinquè grau i no redueix la base imposable, sense perjudici de la consideració fins a 10.000 euros com a rendiment del treball personal, exempt fins al triple de l'IPREM, per al Sr. Núñez, i de la tributació d'una altra part de l'aportació en l'impost sobre successions i donacions.

Quant a la resta de les aportacions fetes pels parents del Sr. Núñez, cal fer la reducció proporcional, ja que el total aportat per aquests parents és de 37.500 euros, quan el límit es troba en 24.250 euros. És a dir, $(24.250 \times 37.500) \times 100 = 64,66\%$. Per tant, cadascun dels quatre germans reduirà de la base imposable un import de 4.526,66 euros (18.106,66 euros en total) i el pare 6.143,34 euros. Els excessos no reduïts es poden reduir en els quatre anys següents, d'acord amb el que preveu l'article 54.2 LIRPF.

Una altra qüestió que cal tenir present és que si les aportacions no són dineràries, es pren com a import de l'aportació el que resulti del que preveu l'article 18 de la Llei 49/2002, de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense finalitats lucratives i dels incentius fiscals al mecenatge. No cal oblidar que, conforme a l'article 33.3.i LIRPF, "s'estima que no hi ha guany o pèrdua patrimonial en els supòsits següents: [...] e) En ocasió de les aportacions als patrimonis protegits constituïts a favor de persones amb discapacitat".

Finalment, cal fer un esment al que preveu la LIRPF en relació amb la disposició de qualsevol bé o dret aportat al patrimoni protegit de la persona amb discapacitat.

L'article 54.5 LIRPF estableix que "la disposició de qualsevol bé o dret aportat al patrimoni protegit de la persona amb discapacitat feta en el període impositiu en què es fa l'aportació o en els quatre següents té les conseqüències fiscals següents:

a) Si l'aportant va ser un contribuent per aquest impost, ha de reposar les reduccions a la base imposable practicades indègudament mitjançant la presentació de l'oportuna autoliquidació complementària amb inclusió dels interessos de demora que siguin procedents, en el termini que vagi de la data en què es produeixi la disposició a la finalització

del termini reglamentari de declaració corresponent al període impositiu en què es faci aquesta disposició.

b) El titular del patrimoni protegit que va rebre l'aportació ha d'integrar a la base imposable la part de l'aportació rebuda que hagi deixat d'integrar en el període impositiu en què va rebre l'aportació com a conseqüència de l'aplicació del que disposa la lletra w de l'article 7 d'aquesta Llei, mitjançant la presentació de l'oportuna autoliquidació complementària amb inclusió dels interessos de demora que escaiguin, en el termini que vagi de la data en què es produeixi la disposició a la finalització del termini reglamentari de declaració corresponent al període impositiu en què es faci aquesta disposició.

En els casos en què l'aportació s'hagi fet al patrimoni protegit dels parents, cònjuges o persones a càrrec dels treballadors en règim de tutela o acolliment, a què es refereix l'apartat 1 d'aquest article, per un subjecte passiu de l'impost de societats, l'obligació descrita en el paràgraf anterior l'ha de complir el treballador esmentat.

c) Als efectes del que disposa l'apartat 5 de l'article 43 del Text refós de la Llei de l'impost de societats, el treballador titular del patrimoni protegit ha de comunicar a l'ocupador que va fer les aportacions, les disposicions que s'hagin fet en el període impositiu.

En els casos en què la disposició s'hagi fet en el patrimoni protegit dels parents, cònjuges o persones a càrrec dels treballadors en règim de tutela o acolliment, la comunicació a què es refereix el paràgraf anterior també l'ha de fer aquest treballador.

La falta de comunicació o la realització de comunicacions falses, incorrectes o inexactes constituirà infracció tributària lleu. Aquesta infracció se sancionarà amb multa pecuniària fixa de 400 euros.

La sanció imposada d'acord amb el que preveu aquest apartat es redueix conforme al que disposa l'apartat 3 de l'article 188 de la Llei 58/2003, de 17 de desembre, general tributària.

Als efectes que preveu aquest apartat, si es tracta de béns o drets homogenis s'entén que van ser disposats els aportats en primer lloc.

No s'aplica el que disposa aquest apartat en cas de defunció del titular del patrimoni protegit, de l'aportant o dels treballadors als quals es refereix l'apartat 2 de l'article 43 del Text refós de la Llei de l'impost de societats".

S'ha de destacar que la veritable problemàtica de les aportacions al patrimoni protegit de les persones amb discapacitat sorgeix en la interpretació i l'aplicació del que preveu l'article 54.5 LIRPF, ja que s'eliminen els beneficis fiscals en cas que es produeixi la disposició de qualsevol bé o dret aportat al patrimoni protegit de la persona amb discapacitat feta en el període impositiu en el qual es fa l'aportació o en els quatre exercicis següents. El precepte no és aplicable en cas de defunció del discapacitat, que és el titular del patrimoni protegit, de l'aportant o dels treballadors als quals es refereix l'article 43.2 del TRLIS.

Ni aquest art. 54.5 LIRPF ni la LPPD ni el RIRPF aclareixen quan s'ha de considerar produïda la disposició d'un bé o dret aportat al patrimoni protegit. De manera que una interpretació estricta del terme *disposició* impediria una administració eficient del patrimoni protegit.

En aquest sentit, la Direcció General de Tributs ha ofert pautes per fer una interpretació sobre aquest tema, en la contestació a la consulta tributària V0844-06, de 4 de maig de 2006. Segons aquesta interpretació, no obliguen a regularitzar els actes que no afectin la permanència en el patrimoni protegit dels béns i drets aportats inicialment o d'aquells que els substitueixin, sempre que hi hagi una perfecta identificació dels béns als quals substitueixin. Mentre que obliguen a regularitzar els actes que comportin una sortida de béns o drets d'aquesta massa patrimonial aïllada que produeixin una erosió en el seu valor patrimonial.

3.3. Reducció per pensions compensatòries

Una altra reducció aplicable sobre la base imposable general és la reducció de les **pensions compensatòries** satisfetes per decisió judicial a favor del cònjuge i les anualitats per aliments, amb excepció de les fixades a favor dels fills. Així mateix, el possible romanent d'aquesta reducció de la base imposable general s'aplica a reduir la base imposable de l'estalvi.

Per tant, d'acord amb el que disposa l'article 55 LIRPF, es poden reduir de la base imposable les pensions compensatòries a favor del cònjuge i les anualitats per aliments, **amb excepció de les fixades a favor dels fills** del contribuïent (exemptes en virtut de l'article 7.k LIRPF), satisfetes totes dues per decisió judicial.

Aquest tipus de reduccions per indisponibilitat de la renda respon a un concepte tècnic, ja que els contribuïents les poden aplicar perquè una part de la seva renda l'han de transferir a tercers, de manera que resulta més lògic gravar-les en el perceptor final. D'altra banda, aquestes reduccions no tenen més límit que el de la base imposable, de manera que, juntament amb les altres que estableixen els articles 51 a 54 LIRPF, l'aplicació d'aquestes reduccions no pot donar lloc al fet que resulti negativa la base liquidable general ni de l'estalvi.

Convé aclarir, referent a això, que **pensió compensatòria** és aquella que, conforme a l'article 97 del Codi civil, correspon al cònjuge al qual la separació o divorci produeixi desequilibri econòmic en relació amb la posició de l'altre, és a dir, que impliqui un empitjorament respecte a la seva situació anterior en el matrimoni. Solament les quantitats que, per decisió judicial, es reconeguin per aquest concepte tenen per al pagador d'aquestes quantitats la consideració de reductibles de la base imposable general.

En canvi, no tenen la consideració de pensió compensatòria i, per tant, no es poden reduir de la base imposable, les quantitats que se satisfacin per conceptes com *litis expenses*, càrregues del matrimoni, contribució a l'aixecament de les càrregues familiars, etc.

Exemple

La Sra. Vázquez està divorciada i ha satisfet durant aquest exercici, en virtut de la sentència judicial de divorci, les quantitats següents a la seva excònjuge i fills: pensió compensatòria a favor de l'excònjuge, 7.200 euros; contribució a l'aixecament de les càrregues familiars, 5.000 euros, i anualitats per aliments a favor dels fills, 6.400 euros.

D'acord amb el que preveu l'article 55 LIRPF i tenint en compte el concepte jurídic de *pensió compensatòria* que estableix l'article 97 del Codi civil, de les quantitats satisfetes per la Sra. Vázquez únicament pot reduir de la base imposable de la seva declaració de l'impost l'impost de 7.200 euros, corresponent a la pensió compensatòria a favor de l'excònjuge.

En canvi, no són reductibles de la base imposable les quantitats de 5.000 euros (contribució a l'aixecament de les càrregues familiars) ni de 6.400 euros (anualitats per aliments a favor dels fills).

3.4. Reducció per quotes d'afiliació i altres aportacions a partits polítics

Una última reducció que es pot aplicar sobre la base imposable general, introduïda per la disposició addicional quarta de la Llei orgànica 8/2007, de 4 de juliol, sobre finançament dels partits polítics, és la relativa a les quotes d'afiliació i aportacions a **partits polítics**, federacions, coalicions o agrupacions d'electors²⁶.

⁽²⁶⁾Article 61.bis LIRPF.

Aquesta reducció té un **límit màxim** de 600 euros anuals sense que, com a conseqüència d'aquesta minoració, la base imposable general pugui resultar negativa.

El romanent no aplicat pot reduir la base imposable de l'estalvi, sense que aquesta pugui resultar negativa com a conseqüència d'aquesta minoració.

Finalment, s'ha d'assenyalar que aquesta reducció està condicionada al fet que aquestes quotes i aportacions siguin justificades d'acord amb el que estableix l'article 8.1 de l'esmentada Llei 8/2007 i sempre que el contribuïent disposi del document acreditatiu de l'aportació o quota satisfeta expedit pel partit polític perceptor.

Activitats

Casos pràctics

1. El Sr. Fernández és soci de l'empresa Guanyopastagansa, SA en el capital de la qual participa en un 20%. En l'exercici passat, va prestar a la societat 200.000 euros i es va pactar que aquest préstec reportaria un interès anual del 5% a favor del soci i que el préstec seria retornat íntegrament al cap de tres anys.

Per aquest préstec i conforme als pactes, el contribuent percep en aquest exercici interessos per un import de 10.000 euros.

D'acord amb el balanç corresponent a l'últim exercici tancat, els fons propis de l'entitat Guanyopastagansa, SA ascendeixen a 250.000 euros. En aquest moment, el Sr. Fernández segueix participant en un 20% del capital de l'empresa.

Determineu quina part dels interessos percebuts pel Sr. Fernández de l'empresa Guanyopastagansa, SA s'integren a la renda general i quina part a la renda de l'estalvi de l'IRPF corresponent a aquest exercici.

2. La Sra. González té 55 anys. En aquest exercici, la base imposable general és de 19.000 euros, procedents íntegrament del rendiment net del treball personal. Quant a la base imposable de l'estalvi, ascendeix a 6.000 euros.

La Sra. González està divorciada i té dret a un mínim personal del contribuent de 5.151 euros i a aplicar una reducció a la base imposable per pensions compensatòries a la seva excònjuge de 10.000 euros.

En aquest exercici, la Sra. González ha fet aportacions a dos plans de pensions per un import de 7.000 euros a cadascun d'aquests plans.

Determineu els imports de la base imposable general i de la de l'estalvi, corresponents a l'IRPF d'aquest exercici de la Sra. González.

3. El Sr. Hernández, de 59 anys, declara en aquest exercici una base imposable general de 8.000 euros, com a conseqüència d'uns rendiments nets del treball de 29.000 euros i unes pèrdues totals procedents de l'arrendament d'immobles (capital immobiliari) i negocis (capital mobiliari) de 21.000 euros.

El Sr. Hernández ha fet aportacions a un pla de pensions constituït per l'empresa per un import de 6.000 euros. Al seu torn, l'empresa per a la qual treballa ha fet contribucions a aquest pla de pensions per un valor de 5.000 euros, que ja estan inclosos en el rendiment net del treball personal.

Determineu l'import total de la base liquidable general de l'IRPF del Sr. Hernández corresponent a aquest exercici.

Exercicis d'autoavaluació

Assenyaleu la resposta correcta en cadascuna de les preguntes següents:

1. Formen part de la renda de l'estalvi...

- a) tots els rendiments procedents d'operacions de capitalització, de contractes d'assegurança de vida o invalidesa i de rendes derivades de la imposició de capitals.
- b) tots els guanys i pèrdues patrimonials que es posin de manifest en ocasió de transmissions d'elements patrimonials.
- c) tots els rendiments obtinguts per la cessió a tercers de capitals propis.

2. La base imposable de l'estalvi està constituïda, entre d'altres, pel saldo positiu de sumar els saldos següents:

- a) El saldo positiu d'integrar i compensar entre ells els rendiments del capital mobiliari als quals es fa referència en l'apartat a de l'article 46 LIRPF.
- b) Per a les declaracions conjuntes, els saldos negatius pendents de compensar dels quatre exercicis anteriors procedents dels guanys i pèrdues patrimonials que es posin de manifest en ocasió de transmissions d'elements patrimonials, únicament si a la declaració en la qual es van posar de manifest era al seu torn conjunta.

c) Per a les declaracions conjuntes, els saldos negatius pendents de compensar dels quatre exercicis anteriors procedents dels guanys i pèrdues patrimonials que es posin de manifest en ocasió de transmissions d'elements patrimonials, únicament si hi ha saldo negatiu d'aquest tipus de renda de l'estalvi.

3. La base liquidable general està constituïda pel resultat de practicar a la base imposable general, exclusivament i per aquest ordre, les reduccions següents:

a) Per aportacions i contribucions a sistemes de previsió social, per aportacions i contribucions a sistemes de previsió social constituïts a favor de persones amb discapacitat, per aportacions a patrimonis protegits de les persones discapacitades, pel règim especial de les aportacions a la mutualitat de previsió social d'esportistes professionals, per quotes i aportacions a partits polítics i per pensions compensatòries i anualitats per aliments satisfetes a persones diferents dels fills.

b) Per aportacions i contribucions a sistemes de previsió social, per aportacions i contribucions a sistemes de previsió social constituïts a favor de persones amb discapacitat, per aportacions a patrimonis protegits de les persones discapacitades, per pensions compensatòries i anualitats per aliments satisfetes a persones diferents dels fills, per quotes i aportacions a partits polítics i pel règim especial de les aportacions a la mutualitat de previsió social d'esportistes professionals.

c) Per aportacions i contribucions a sistemes de previsió social, per aportacions i contribucions a sistemes de previsió social constituïts a favor de persones amb discapacitat, per quotes i aportacions a partits polítics, per pensions compensatòries i anualitats per aliments satisfetes a persones diferents dels fills, per aportacions a patrimonis protegits de les persones discapacitades i pel règim especial de les aportacions a la mutualitat de previsió social d'esportistes professionals.

4. Quan un contribuent s'ha jubilat...

a) no pot seguir fent aportacions a un pla de pensions per minorar la seva base imposable i cobrir la contingència de jubilació, tret que ja l'hagi començada a cobrar.

b) es pot reduir en els quatre exercicis següents a la jubilació les aportacions a un pla de pensions per a cobrir la contingència de jubilació que no hagin pogut ser reduïdes de la base imposable general de l'impost per insuficiència d'aquesta base.

c) pot continuar fent aportacions a un pla de pensions, i per tant, minorar la base imposable, sempre que aquestes aportacions únicament cobreixin les contingències de defunció i dependència.

5. La reducció per pensió compensatòria regulada en l'article 55 LIRPF inclou els conceptes següents:

a) Les quantitats satisfetes abans de la sentència judicial, encara que aquestes quantitats s'abonin en virtut d'un conveni regulador.

b) Les quantitats pagades per les quotes del préstec hipotecari de l'antic habitatge familiar en la qual continua residint l'excònjuge, encara que ho estableixi així la sentència judicial.

c) El pagament d'un capital únic de mutu acord, que capitalitza i substitueix els pagaments mensuals establerts en la sentència judicial.

Solucionari

Casos pràctics

1. Per saber quina part dels interessos percebuts pel Sr. Fernández de l'empresa Guanyopastagansa, SA s'integren a la renda general i quina part a la renda de l'estalvi de l'IRPF corresponent a aquest exercici, cal calcular quina part del préstec concedit excedeix del triple dels fons propis de la societat, en la part que correspon a la participació del contribuent, segons estipula l'article 46.a LIRPF.

Els fons propis de la societat, d'acord amb el balanç de l'últim exercici tancat, ascendeixen a 250.000 euros. La part dels fons propis que es correspon amb la participació del soci és el següent: $250.000 \times 20\% = 50.000$ euros.

El triple dels fons propis que corresponen a la participació del Sr. Fernández en l'empresa Guanyopastagansa, SA és el següent: $50.000 \times 3 = 150.000$ euros.

Atès que el préstec concedit és de 200.000 euros, els interessos corresponents a 150.000 euros s'integren a la renda de l'estalvi de l'IRPF del Sr. Fernández i els corresponents a l'excés, a la renda general.

Per tant, el rendiment del capital mobiliari que s'ha d'integrar a la renda de l'estalvi de l'IRPF d'aquest exercici del Sr. Fernández és el següent: $150.000 \times 5\% = 7.500$ euros.

Mentre que el rendiment del capital mobiliari que s'ha d'integrar a la renda general de l'IRPF del present exercici del Sr. Fernández és el següent: $50.000 \times 5\% = 2.500$ euros.

2. La declaració de l'IRPF de la Sra. González, corresponent a aquest exercici, conté els imports següents de la base liquidable general i de l'estalvi:

La base imposable general de l'IRPF de la Sra. González és de 19.000 euros. A aquest import cal aplicar, en primer lloc, la reducció corresponent a les aportacions a sistemes de previsió social (art. 51 LIRPF). El total aportat per la Sra. González és de 14.000 euros. Però, d'acord amb el que estipula l'article 52.1.a LIRPF, s'ha d'aplicar el límit del 50% dels rendiments del treball personal, és a dir, 9.500 euros.

La segona reducció aplicable és la corresponent a les pensions compensatòries a favor de l'excònjuge, satisfetes per decisió judicial (art. 55 LIRPF). En aquest cas, s'apliquen solament 9.500 euros perquè la base liquidable general no pot resultar negativa com a conseqüència de l'aplicació d'aquesta reducció, i el romanent (500 euros) s'aplica sobre la base imposable de l'estalvi, d'acord amb el que estipula l'article 50.2 LIRPF.

Per tant, la base liquidable general de l'IRPF de la Sra. González en aquest exercici és de 0 euros.

La base imposable de l'estalvi és de 6.000 euros. El romanent de la reducció per pensions compensatòries és de 500 euros.

Després, la base liquidable de l'estalvi de l'IRPF de la Sra. González en aquest exercici és de 5.500 euros.

Cal tenir en compte que els 3.000 euros de l'aportació al pla de pensions no reduïts, perquè excedeixen del límit percentual, es poden reduir en exercicis futurs, ja que estan dins del límit de reducció de 12.500 euros per a més grans de 50 anys, però no així l'excés aportat de 1.500 euros sobre aquest límit, ja que l'article 52 LIRPF solament ho permet per al cas d'insuficiència de base imposable o excés sobre el límit percentual.

L'aportació feta per la Sra. González vulnera no solament el límit de reducció de l'article 52 LIRPF, sinó també el límit conjunt d'aportació de la DA 16a. LIRPF.

Respecte al mínim personal del contribuent, en aquest cas forma part de la base liquidable de l'estalvi, per la qual cosa en total el contribuent és gravat al 19% de 349 euros (5.500 – 5.151).

3. Per a determinar l'import total de la base liquidable general de l'IRPF del Sr. Hernández corresponent a aquest exercici, en primer lloc, cal comprovar el límit financer conjunt d'aportació de la DA 16a. LIRPF: 12.500 euros d'aportació màxima a tots els sistemes de previsió social per a més grans de 50 anys. En aquest cas, el Sr. Hernández compleix aquest requisit.

En segon lloc, respecte al límit percentual establert en l'article 52.1.a LIRPF, per a més grans de 50 anys és del 50% dels rendiments nets del treball i d'activitats econòmiques. En aquest

cas, el límit és de 14.500 euros i el Sr. Hernández el compleix, ja que les aportacions i les contribucions al pla de pensions totalitzen un import d'11.000 euros.

Finalment, cal comprovar el límit de suficiència de base imposable (art. 50.1 LIRPF). En aquest cas, el Sr. Hernández no el compleix, ja que hi ha aportacions i contribucions al pla de pensions per valor d'11.000 euros, i la base imposable general només és de 8.000 euros. Del total d'aportacions fetes, pot reduir la base imposable general en 8.000 euros i pot reduir l'excés d'aportació de 3.000 euros, per insuficiència de base imposable, en els cinc exercicis següents (art. 52.2 LIRPF).

En definitiva, la base liquidable general de l'IRPF del Sr. Hernández corresponent a aquest exercici és de 0 euros i queda un excés de 3.000 euros traslladable als cinc exercicis següents.

Exercicis d'autoavaluació

1. b

2. a

3. b

4. c

5. c